

SLEKT OG DATA

MEDLEMSBLAD FOR SLEKT OG DATA

| ÅRGANG | 29 | NR. 1 | 2018 |

TEMA:

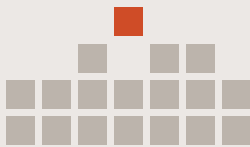
Minoriteter og urfolk

Tips til forskning på
nasjonale minoriteter

| Samer

| Leserhistorier

MEDLEMSBLAD

for Slekt og Data.
Utkommer med
4 nummer pr. år

ABONNEMENT

for bibliotek og liknende
institusjoner kan tegnes
for kr. 500,- pr. år.

ANNONSER

kan tegnes ved
henvendelse:
TLF.: 22 42 24 00
E-POST:
generalsekretar@slektogdata.no

SLEKT OG DATA

POST/BESØKSADRESSE:
Øvre Slottgate 2B,
0157 Oslo
TLF.: 22 42 24 00
www.slektogdata.no

REDAKTØR

Anne Schiøtz
E-POST:
generalsekretar@slektogdata.no

REDAKSJONSLEDER

Ida Bergitte Andersen Hundvebakke
E-POST:
idah@slektogdata.no

OPPLAG

9700

DESIGN OG LAYOUT

Morten Hernæs,
07 Media – 07.no

TRYKK

07 Media – 07.no

SLEKT OG DATA

Tips til forskning på
nasjonale minoriteter Samer Leserhistorier

INNHold

LEDER

3 Veien videre

TEMA

MINORITETER OG URFOLK

4 Har du samiske røtter?

8 Slik finner du
dine kvenske røtter

12 Skogfinnernes historie

16 Slektsforskning på romani

20 Jakten på et jødisk opphav

25 Kilder til et uønsket folk

28 Peter Reinholtsens skjebne

32 Oppdaget skogfinske
røtter hos bortadoptert
svigerfar

34 Oldemor Helena
fra Hietaniemi

38 Mange stammers møte

DNA

40 Bruker DNA som
en hjelpende hånd
i slektsforskningen

ORGANISASJON

42 Økt satsing på
privatarkiver

44 Viktig samarbeid
om kvenske røtter

46 Bli med på
våre aktiviteter

FORSIDEN

Bildet heter «En velstandspike i
Kautokeino» og er et av ti bilder fra
Toralf Hagens Nord-Norge-serie.

FOTO: FINNMARK FYLKESBIBLIOTEK

4

8

12

24

34

Veien videre

Dette er det siste nummeret av *Slekt og Data* du får før landsmøtet i Tønsberg i april. For meg betyr det at det er på tide å se seg litt tilbake, og å se litt på veien videre for Norges største organisasjon for slektsforskere.

Jeg er i ferd med å legge bak meg fire år som leder av en organisasjon som jeg har vært medlem av nesten siden starten, og der jeg har vært aktiv i mange sammenhenger. Det har vært fire flotte år, og tida har gått fort. I løpet av denne tida har det skjedd mye i organisasjonen vår. Ny formålsparagraf, ny grafisk profil, nytt navn, ny generalsekretær, og oppbygging av et aktivt sekretariat.

Vi har fornyet samarbeidet med Arkivverket, og vi har blitt enda mer synlig og tydelig som organisasjon inn under kulturminnevernparaplyen. Vi kan konstatere at de grepene vi har tatt for å få god styring på økonomien har virket, og ikke minst har vi klart å prioritere å gjøre det som er riktig og viktig, som jeg pleier å si.

Det betyr at det er et godt grunnlag som er lagt for veien videre. For videre må vi! Den aller viktigste innsatsen er den som gjøres ute i hele organisasjonsapparatet i Slekt og Data. Det å legge til rette for at dette glir så godt som mulig, er det viktigste vi gjør. For hva er Slekt og Datas største styrke? Det er alle ildsjelene, alle de frivillige, og alle dere som stiller opp og er en del av Slekt og Data. Vi har et nettverk som gjør at du som medlem blir en del av et stort fellesskap.

Så du som er medlem kan være med på å utforme veien videre. Benytt deg av nettverket, del med andre det du har av kunnskap, for sammen blir vi bare bedre og bedre.

Og hva skal jeg gjøre etter fire år som leder i Slekt og Data? Jeg skal fortsatt stille opp der det trengs. Bli med du også!

Tone Moseid
LEDER I SLEKT OG DATA

// Den aller viktigste innsatsen er den som gjøres ute i hele organisasjonsapparatet i Slekt og Data. Det å legge til rette for at dette glir så godt som mulig, er det viktigste vi gjør. //

Har du samiske

Mange nordmenn har samiske røtter. I denne artikkelen kan du lære mer om denne urbefolkningen og få tips til hvor du kan spore opp dine samiske slektninger.

IDA BERGITTE ANDERSEN HUNDVEBAKKE

– Hvor samer kommer fra og hvor lenge de har vært her, er et spørsmål det ikke finnes noe endelig svar på. Da må

man først finne svar på grunnleggende spørsmål som «når ble Norge norsk?». Noen vil kanskje si at det skjed-

Jordbrukskomiteen på Stortinget foretok en reise til Finnmark i 1935, der det også ble fotografert langs veien. Dette bildet er fra Kvænangen. FOTO: KARL KORNELIUS KLEPPE/FINNMARK FYLKESBIBLIOTEK

røtter?

Portrett av samisk mann med reinsdyr.

FOTO: FINNMARK FYLKESBIBLIOTEK

de i 1814, andre vil mene at det skjedde da statsgrensene mot Sverige (1751) og Russland (1826) ble fastlagt. For å kunne svare på et slikt spørsmål må vi også forstå hva som skaper en etnisitet. Er etnisitet statisk eller noe som skapes over tid og i møte med andre? Å snakke om etnisitet som noe statisk er problematisk, særlig når vi vet hvordan kulturer utvikler seg. De fleste vil være enige om at norsk kultur har endret seg radikalt de siste 100 årene. Det vi uansett kan slå fast er at det har vært en samisk eller en proto-samisk befolkning i overskuelig lang tid i det som i dag er norsk territorium, sier Ketil Zachariassen, førsteamanuensis i moderne historie med særleg ansvar for urfolks- og minoritetshistorie ved Universitetet i Tromsø.

Ifølge han er dette svært godt dokumentert i det arkeologiske materialet, men han legger til at det også finnes en skriftlig kilde som omtaler en samisk befolkning i Norge allerede på 890-tallet. Den finnes i det historiske verket *Historiarum adversum paganos libri VII* der handelsmannen Ottar fra Hålogaland forteller om sine reiser og sitt liv. Det ble sagt at han var den nordmannen som bodde lengst nord på denne tiden.

FRA VILLREINFANGST TIL TAMREIN

Gjennom tidene har de norske samene livnært seg på ulike måter, tilpasset endringene i samfunnet.

– Den samiske befolkningen har tradisjonelt vært knyttet til reindrift. Men det er først i vår moderne tid at de har drevet den tamreindriften vi forbinder dem med i dag. Tamreindriften oppstod mellom 1600- og 1800-tallet. Før denne overgangen dominerte villreinfangsten. Etter overgangen til tamreindrift drev mange med melkeproduksjon i starten. Mens kjøttproduksjon var avhengig av ganske store flokker, krevde melkeproduksjon mindre flokker med større grad av daglig oppfølging, sier Zachariassen, og fortsetter:

– I tillegg til reindriftssamene er det elvesamer, markasamer og sjøsamer som på ulikt vis kombinerte fiske, fangst, sanking og jordbruk. For å utnytte ressursene best mulig flyttet de mellom ulike boplasser gjennom året.

Det er vanskelig å gi noe konkret svar på når den samiske befolkningen gikk over fra en nomadisk livsførsel til en mer bofast. Det har skjedd til ulike tider på ulike steder. Endringen kan ses i lys av en økende befolkning og større press på boområdene samene flyttet rundt mellom.

TI ULIKE SAMISKE SPRÅKGRUPPER

Dagens samiske befolkning er delt inn i ti språkgrupper, som har dialektiske forskjeller. I Norge har vi tre offisielle samiske språk: nordsamisk, som flesteparten av den samiske befolkningen i Norge snakker, lulesamisk og sørsamisk. Det finnes også egne samiske språk som blir snakket utelukkende i Sverige, Russland og Finland.

– Flere av de samiske språkene er svært truet og noen nesten utdødd, og vi vet at det også finnes samiske språk som har forsvunnet. I Norge var myndighetene og kirken først positive til at samene skulle få bruke sitt eget skriftspråk og mange lærte å skrive og lese på sitt eget morsmål. Men utover 1800- og 1900-tallet økte gradvis assimileringspolitikken mot samene og deres kultur. Mange valgte da bort samisk, de unnlot å lære barna språket. Mens andre holdt fast på det samiske språket, men unnlot å bruke det om «ikke samer» var til stede, sier Zachariassen.

Til tross for de ulike språkene, har samene gradvis utviklet en felles identitet som urfolk.

– Tanken om et felles samisk «vi» kom allerede rundt det første samiske landsmøtet i 1917. Men frem til slutten av 1970-tallet var denne felles identiteten ganske vag. Etter det blir den gradvis sterkere, blant annet som et resultat av den samepolitiske mobiliseringen og av styresmaktenes anerkjennelse av samene som eget folk. Grunnlovsendringen i 1988 og opprettelsen av Sametinget i 1989 var viktig i så henseende, sier Zachariassen.

Men hva skal til for å kalle seg same? Det finnes det ingen klare regler for.

– Tidligere var språk et viktig kriterium, i dag er selvidentifikasjonen viktigere. Skal du melde deg inn i sametingets valgmanntall, og slik kunne stemme ved sametingsvalget må du oppfylle noen kriterier. Det første

En samisk familie utenfor jordgammen sin i Karasjok i 1945.

FOTO: GUNNAR FOUIGNER/FINNMARKE FYLKESBIBLIOTEK

er at du må oppfatte deg selv som same. Det andre kriteriet er at du, eller minst en av dine besteforeldre eller oldeforeldre, må ha/har hatt samisk som hjemmespråk, eller at du har en forelder som står/har stått i valgmannstallet, sier Zachariassen.

KAN FREMDELES VÆRE VANSKELIG Å SNAKKE OM

Mange slektsforskere blir svært glade når de kommer over samiske røtter i sitt slektstre. Men samisk opphav er fremdeles noe vanskelig i mange familiehistorier på grunn av stigmatiseringen samene opplevde i lang tid. Det første tipset som blir gitt til ferske slektsforskere, «snakk med dine eldste slektninger», vil derfor ikke i alle tilfeller føre frem om du ønsker å finne ut mer om eventuelle samiske røtter.

– Vi vet at det finnes familier med samisk opphav som har bestemt seg for å være norske og ikke snakker om sin samiske bakgrunn. Det er også en velkjent ting i Nord-Norge at samisk var det «hemmelige språket» i mange familier. Et språk besteforeldrene og foreldrene snakket, men barna ikke fikk lære. Å grave i sin egen familiehistorie kan derfor være et minefelt for noen slektsforskere som finner ut at de har samiske røtter, sier Zachariassen og tilføyer at vi må respektere våre forfedres valg selv om vi i dag kan ha vansker med å forstå hvorfor noen ønsket å skjule sin egen bakgrunn. På tiden det ble gjort kan det ha vært et rasjonelt valg.

OM SLEKTSFORSKNING PÅ SAMER

I flere av våre mest brukte kilder, som for eksempel folketellingene, er det registrering av den samiske befolkningen. I disse kildene står ofte samene oppført som «lapp»/«lap», eller som «fin»/«finn».

Samene selv har i liten grad skrevet ned sin egen historie og tradisjoner for vår moderne tid. Derimot har de hatt en sterk muntlige fortellertradisjonen. De første samiske publikasjonene skrevet av samer selv kom først på starten av 1900-tallet.

To samiske menn tar en rastepause på vidda i 1945.

FOTO: GUNNAR FOUIGNER/FINNMARKE FYLKESBIBLIOTEK

KILDER

FOLKETELLINGENE

Folketellingene har i stor grad registrert hvilken etnisitet en person har hatt, men med litt forskjellig utgangspunkt og fokusområde. Registreringene som ble gjort i folketellingene, la på mange måter grunnlaget for assimileringspolitikken som ble ført mot samene. Hvilket kriterium som ble brukt for registrering av etnisitet har variert over tid. Språk har vært viktig, men også «rase» og selvidentifisering har vært brukt. Når en bruker folketellingene som kilder er det viktig å merke seg hvilke kriterier som ble brukt i den aktuelle tellingen. Selv om kriteriene altså varierer, og det kan være feilregistreringer, så er folketellingene i stor grad til å stole på med tanke på etnisitet.

- **1845-TELLINGEN.** Det var den første tellingen som tok med etnisitet, og hadde egen rubrikk for samer og kvener.
- **1865-TELLINGEN.** Denne tellingen hadde også en egen rubrikk for dem som hadde en «blandet» bakgrunn, som viser at det historisk har vært vanskelig å skille mellom ulike etniske grupper.
- **1875-TELLINGEN.** Denne tellingen tar for seg etnisk opphav og registrer dette.
- **1886-TELLINGEN.** Denne tellingen var en ren bytelling, men på grunn av den store innvandringen på 1800-tallet var myndighetene opptatt av å få en oversikt over den etniske sammensetningen i området. Finnmark er derfor tatt med, og tellingen kartlegger nasjonalitet, språkforhold og om en person er «nomadiserende» eller ikke.
- **1891-TELLINGEN.** Denne tellingen tar for seg avstamning og språk. En person med delvis norsk avstamning og delvis kunnskaper i norsk ville blitt registrert som norsk. Å følge et livsløp gjennom folketellingene kan være interessant, fordi en person kan dukke opp med ulik etnisk status gjennom livet.
- **1900- OG 1910-TELLINGEN.** Disse tellingene ligner 1891-tellingene i innhold.
- **1920, 1930- OG 1950-TELLINGENE.** Disse er ikke tilgjengelig for allmennheten, men også i disse tellingene er etnisitet tatt med. 1950-tellingen er den siste som regist-

Samisk familie fra Tunnsjøen i Nord-Trøndelag.
FOTO: FINNMARK FYLKESBIBLIOTEK

Glassplaten dette bildet er digitalisert fra har påskriften
«Sjøsamespiker i Finmarken». FOTO: FINNMARK FYLKESBIBLIOTEK

rerer dette, og her kunne folk selv oppgi hva de selv var. Det kunne gi store utslag. I Kvænangen gikk for eksempel tallet på samer ned fra 30 prosent til to prosent i 1950-tellingen. Dette fenomenet kan ses i lys av verdenskrigen og all forflyttingen den førte til, og behandlingen samene hadde blitt utsatt for.

KIRKEBØKENE

Det kan dukke opp registreringer som forteller at en person er same i kirkebøkene. Misjonering mot den samiske befolkningen startet på 1600- og 1700-tallet, og det ble lagt stor vekt på blant annet å få døpt og konfirmerert den samiske befolkningen. Før dette hadde samene sine egne religiøse praksiser, som i noen grad fortsatte å leve videre etter kristningen. Men disse tradisjonene og ritualene finnes det få nedtegnelser knyttet til.

SKATTELISTER OG MANNTALL

Samene har i noen tilfeller hatt egne rettigheter når det gjelder eiendom og skatt. Dette kan man finne informasjon om i arkivmateriale knyttet til skatt og manntall. Blant annet ble det ført registreringer over samer som

hadde det vi kaller «finneodel», som var en særordning for kystsamer i enkelte områder i Troms og Nordland. Denne gav et fritak fra skatter og avgifter knyttet til eiendom. Ordningen forsvant i 1661. Det finnes lister over dem som hadde denne særretten, men kilden kan være veldig vanskelig å finne frem i. Både fordi dokumentene er svært gamle og fordi gårdene som er omtalt gjerne har skiftet gårdsnavn og brukere gjennom årene. Men i et gårdshistorisk perspektiv kan dette være en interessant kilde.

J. A FRIIS ETNOGRAFISKE KART

Disse tre kartene ble laget av språkforskeren og grunnleggeren av samisk språkvitenskap Jens Andreas Friis. Kartene, som ble laget mellom 1861 og 1890, gir et overblikk over etnisk sammensetning, språkkunnskaper og boforhold i Nord-Norge før norske myndigheter startet sin assimilering av den samiske befolkningen. Kartene fra 1861 finnes digitalisert på dokpro.uio.no/omfriis.html.

FLYKTNING- OG FANGEDIREKTORATET

Under andre verdenskrig opplevde ikke samene samme diskriminering som mange minoriteter gjorde. De var derimot ulikt syn på samene. Norske NS-myndigheter så på samene som «uegnet menneskemateriell», mens Heinrich Himmler mente at samene tilhørte de ikke-germanske gruppene som hadde holdt sitt blod rent. Han ønsket derfor å opprette en apartheidstat i Finnmark for at den samiske befolkningen skulle beholde sine egenskaper.

Under tvangsevakueringen fra Finnmark og Nord-Troms i 1944 ble også samene rammet. For å finne informasjon om dem som ble flyttet kan du oppsøke arkivet etter Flyktning- og fangedirektoratet. Dette finnes i Riksarkivet. Du finner en egen artikkel om dette arkivet på nettsiden vår.

AVISER

Det har blitt gitt ut flere samiske aviser gjennom tidene. Den første var *Muittalægje*, som kom ut mellom 1873 og 1875. *Sagai Muittalægje* kom ut mellom 1904 til 1911. *Waren Sardne* kom ut mellom 1910 og 1913 og 1922 og 1927. *Sárgat* ble grunnlagt i 1956 og kommer fremdeles ut. Avisene *Áššu* og *Min Áigi* kom ut mellom 1993 og 2008. I 2008 slo de seg sammen til avisen *Ávvir*. Flere av disse avisene ligger tilgjengelig på Nasjonalbiblioteket.

SLEKTSBØKER OG BYGDEBØKER

Det finnes noen nedtegnelser som samiske slekter, blant annet i Tana kommune. ■ ■

KILDER

- Wikipedia.no, «Samiske aviser»
- Forskning.no, «Himmler ville bevare samenes rene blod»
- Ketil Zachariassen

Slik finner du dine kvenske røtter

Den nasjonale minoriteten kvener stammer fra finskspråklige bønder som kom til Nord-Norge fra Sverige og Finland (som lenge var underlagt Sverige). Hit kom de allerede fra 1500-tallet, men den første store eksplosjonen av kvener kom først på begynnelsen av 1700-tallet, og da hovedsakelig til Nord-Troms og Vest-Finnmark

IDA BERGITTE ANDERSEN HUNDEVBAKKE

Ung kvensk kvinne fotografert i 1898.

FOTO: ELSJE RANNEVIG WESSEL/FINNMARK FYLKESBIBLIOTEK

– Dette var en direkte følge av Den store nordiske krig, der gårder i Tornedalsområdet ble brent og folk måtte flykte. Mange av dem som kom var kjent i område fra før, da det var vanlig å komme til Norge for å drive sjøfiske og handel i perioder, sier Harald Lindbach. Han er stipendiat ved Universitetet i Tromsø og har forsket mye på kvenenes historie. Han er også ansatt Arkivverkets forskningsavdeling.

INGEN GRENSEKONTROLL

Deretter kommer det stadig flere utover 1700-tallet og flere områder ble gradvis fylt opp av bosetting.

– Frem til 1751 fantes det ingen grense mellom Norge og Sverige, og derfor ingen grensekontroll. Da grensen kom, måtte du ha et innreisepass for å komme inn i landet, men det tok lang tid før dette tiltaket ble iverksatt for fullt, sier Lindbach.

LAGDE OVERSIKT OVER KVENER

Med en stadig økende andel kvener i landet, ønsket myndighetene etter hvert å få en oversikt over hvor mange de faktisk var.

– Mange kvener bosatte seg på det vi kaller «finne-rydninger». Dette var plasser som sjøsamene historisk hadde retter til. Staten ønsket å differensiere mellom kveners moderne jordbruk og samers sesongbaserte vekselbruk, der fiske og fangst var like viktig som gårdsbruk. Kvenene skulle betale samme skatt som nordmenn, i motsetning til sjøsamene som hadde en egen skatteord-

Familieportrett av en kvensk familie.
FOTO: JASPER SOINI/ FINNMARK FYLKESBIBLIOTEK

ning. I 1743 gikk derfor myndighetene gjennom finnerydningene i Nord-Troms for å registrere hvor mange kvener som bodde der. Det viste seg at det var kvener på 33 gårder. Og da var ikke gårder som ikke var finnerydninger tatt med. Det betyr at det var trolig var over 100 kvener i disse områdene. Med tanke på hvor liten befolkningen var på denne tiden, er det snakk om en høy prosent, sier Lindback og legger til at de også hadde en prøvetelling i 1723. Det er verdt å merke seg at det bare er mannen på gården som er registrert i tellingene, så tallene blir hypotetiske.

HUNGERKATASTROFE DRIVER FOLK OVER GRENSEN

Den neste store bølgen av kvener kom på midten av 1800-tallet.

– De kom primært av humanitære grunner, flere store uår skapte hungerkatastrofer som rammet nabolandene og drev folk over grensene. Denne gangen bosetter de seg primært i Vest-Finnmark og Lyngen. Med en så stor utvandring ble fjordene fylt opp og folk spredde seg utover for å finne områder som kunne dyrkes opp. Mange av dem som kom nå hadde yrkesfaglig bakgrunn, som smeder, sier Lindbach.

I folketellingen fra 1875 utgjorde kvenene åtte prosent

av befolkningen i Troms og hele 25 prosent av befolkningen i Finnmark. Enkelte steder var tallet enda høyere. I Vadsø utgjorde de for eksempel rundt 60 prosent av befolkningen.

HVEM VAR FAKTISK KVENER?

Men selv om de var mange, var det lenge ikke alltid like enkelt å vite hvem som faktisk var kvener og ikke. I perioden kvenene kommer til Norge, bodde det for eksempel primært samer og kvener i Nord-Troms. Lindbach sier at det i dag kan være svært vanskelig å si hvem som tilhørte hvilken gruppe, fordi man før ikke så på etnisitet på samme måte som vi gjør i våre dager. Samene og kvenene bodde side om side på 1700- og 1800-tallet, og de snakket i mange tilfeller hverandres språk.

– Mens vi i dag knytter etnisitet til kultur og egen oppfatning av hva man opplever seg som, ble du isteden registrert med en etnisitet av myndighetene før. Ordet lapp kunne for eksempel gjerne bli brukt som en ren yrkesbetegnelse. En som drev reindrift. De som ikke drev med reindrift kunne bli kalt nybyggere, selv om gården de bodde på gjerne hadde eksistert i 150 år. Driver du med slektsforskning kan du også oppleve at folk byttet etnisitet om de flyttet, forteller han.

Det er derfor viktig, som i all slektsforskning, å kontrollere informasjonen du finner mot andre kilder.

Kvinnen til venstre hadde kvenske røtter. Hun emigrerte til USA, hvor bildet er tatt. Trolig på slutten av 1800-tallet.

FOTO: FINNMARK FYLKESBIBLIOTEK

MOTSTAND OG FORNORSKING

Motstanden mot kvenene økte gradvis gjennom årene. Etter hvert ble de utsatt for en fornorskingspolitikk fra norske myndigheter, i likhet med samene. Dette skjedde særlig utover 1800-tallet. En rekke lover og regler gjorde det vanskeligere å praktisere kvensk kultur og språk, selv om lovene i ulik grad ble håndhevet.

– På 1800-tallet vokste Norge frem som stat og nasjonalismen var stor. Kvenene ble sett på som «fremmede». De hadde også gjennom tidene blitt sett på som en potensiell fiende av staten, noe som varte langt inn i den kalde krigen. Dette skyldes at Finland i mange år lå under Russland, som mange fryktet, sier Lindbach.

Men den kvenske kulturen og språket overlever lover og reguleringer. Mye på grunn av religion.

– Mange kvener var læstadianere, som har finsk som sitt hovedspråk. Dette hadde en konserverende funksjon og forholdene lå til rette for å holde på etnisiteten sin for dem som tilhørte menigheten. I tillegg har kunnskap om kvensk språk alltid vært en åpning til Finland og handel der. Det gjør det til et nyttig språk også i dag. Det er forskjell på finsk og kvensk, men det er en overstigelig

Visittkort av tre menn, tatt en gang mellom 1905 og 1915.

FOTO: EMILIE HENRIKSEN/FINNMARK FYLKESBIBLIOTEK

Kvensk mann fra Bugøynes i Sør-Varanger. Det er usikkert når bildet ble tatt. FOTO: ELLISIF RANNVEIG WESSEL/NORSK FOLKEMUSEUM

barriere. Det kvenske språket har gradvis utviklet seg, og blitt tilpasset natur og kultur. Da kvenene kom, måtte de for eksempel finne nye ord knyttet til fiske, ord de ikke hadde hatt brukt for i innlands-Finland, sier Lindbach.

OM KVENSKE NAVNETRADISJONER

En stor utfordring er at navn kan være nedtegnet veldig forskjellig, noe som også er vanlig i all annen slektsforskning. Kvenene hadde gjerne et hjemmenavn på kvensk og et «offisielt» navn de ble registrert med. Det siste var ofte et patronymikon. Kvenske etternavn er gjerne gårdsnavn, og det skjedde ofte at det ble gjort et navnebytte ved flytting. Det var ingen vits å hete «Per i Lia» om du flyttet til en strand, for eksempel. Enda mer utfordrende er det å finne rett person før de flyttet over grensen. Her kan et navn være skrevet så forskjellig at du må kjenne igjen forhistorien deres eller en konkret sak for å vite at det er snakk om riktig person. En person kan også ha ulike fornavn i norske og svenske kilder. For eksempel kan en mann med navnet Per Ole Nils bli omtalt som Per i norske kilder, og Nils i de svenske. I Sverige kan dessuten Per bli Pär.

Ellers er det verdt å merke seg at en person gjerne kan dukke opp med tilnavnet «qven» i kildene. For eksempel Per Hansen Qven.

OM SLEKTSFORSKNING PÅ KVENER

Før du starter å lete i Finland og Sverige er det lurt å lete opp mest mulig informasjon i Norge. Det kan gjøre det enklere å finne frem når du skal slektsforske i våre naboland.

OM KILDER TIL KVENER

Det finnes ingen egne primærkilder spesifikt for kvener hverken i Norge, Sverige eller Finland, med unntak av oversikten over kvener fra finnerydningene i General-jordeboka fra 1743, som er nevnt tidligere i denne artikkelen. Men det finnes kilder det kan være lurt å ta en ekstra kikk på, og vi nevner noen av dem under.

KILDER I SVERIGE/FINLAND

Før de kvenske forfedrene dine kom til Norge, kan du finne dem i svenske og finske kilder. I grenseområdet (Tornedalen) kan det hende du må lete både i finske og svenske kilder for å finne frem. Du finner guider til slektsforskning i begge landene på våre nettsider, samt i Slegt og Data 4-2017. Men en god kilde det er verdt å nevne er husforhørene. I disse kan kvenene gjerne stå oppført som «nybyggere».

Mye av det fysiske arkivmaterialet som er knyttet til kvener finner du i Landsarkivet i Härnösand i Sverige og Uleåborgs landsarkiv i Finland. Det er mulig å ta kontakt med dem for å få mer informasjon. Men det er lurt å ha i bakhodet at ikke alle i utlandet vet hva kvener er.

KILDER I NORGE

FOLKETELLINGER

Etnisitet står oppgitt i flere folketellinger, noe du kan lese mer om i guiden til slektsforskning på samer. Her kan kvenene stå oppført som blant annet K for kvener, L for lappisk eller B for blandet.

SKIFTEPROTOKOLLER

Skifteprotokollene kan være en god kilde om du ønsker å finne navnet på hele familier som kom til Norge, noe som kan være en fordel. Du finner mange skifter på Digitalarkivet.

OVERSIKT OVER KVENER FRA FINNERYDNING

Ifølge Harald Lindback er dette en svært god kilde, da vi vet at den ble laget med det formål å kartlegge akkurat kvener. Det kan finnes lignende oversikter fra andre steder kvener bodde, for eksempel Nordre Nordland.

SKATTELISTER

I denne kilden kan du av og til se at personer er omtalt

med navnet Qven. Dette er også en god kilde til andre personopplysninger. Slike lister kan finnes i både kommunale arkiver og stats- og Riksarkiv.

REISEPASS

Reisepassene finnes fra midten av 1700-tallet og frem til 1860-årene. Her kan du finne en beskrivelse av hvor en person kom fra, hvor de reiste, hvor lenge de skulle være borte og en beskrivelse av utseendet deres. Det kan også finnes en underskrift, om eieren av passet kunne skrive. Senere får vi pass som ligner dem vi kjenner i dag. Der er ikke en person omtalt som kven, men det finnes passbilder i disse. En del av dette materialet ligger på Digitalarkivet.

JORDEBØKER

I jordebøkene kan du få informasjon om plassen en person bodde på, som størrelsen på gården de har blitt skattlagt for. Her kan en person stå omtalt med navnet «Nils Qven» og lignende. Noen jordebøker finnes på Digitalarkivet.

DOMSBØKER OG ANNET RETTSMATERIALE

Dette er en nyttig kilde for å finne både kvener og andre personer i befolkningen. Folk dukket hyppig opp i disse kildene. Ikke nødvendigvis fordi de var mer kriminelle før, men fordi du kunne straffes for ting som vi i dag ser på som «bagateller». Som å skjelle noen ut på gata eller ikke møte opp i gudstjeneste.

LEGDSRULLER

Ved Statsarkivet i Tromsø oppbevares en god del legdsruller som inneholder navn på alle menn og guttebarn fra Troms og Finnmark på siste del av 1700-tallet og litt inn på 1800-tallet. Listene gir opplysninger om navn, alder, bosted og hvor de er født.

LITTERATUR OG NETTSIDER

Det er forsket mye på kvenske familier og mange slekter er kartlagt. Det finnes mange sider på internett og mye god litteratur hvor du kan lese mer om dette. Men husk å alltid ta det du finner i andres arbeid med en klype salt, og kontroller informasjonen opp mot andre kilder.

DNA

I Finland og Sverige er det mange som DNA-tester seg, og en DNA-test kan derfor være et nyttig hjelpemiddel for å komme videre hvis du slektsforsker i disse landene.

KILDER: Harald Lindback og Øyvind S. Larsen

Skogfinnernes historie

I denne artikkelen skal vi ta for oss skogfinnernes historie og kultur, og deres navnetradisjoner.

■ BO HANSSON OG MARY TANGEN

Skogfinnene, som kom fra øst til det svenske «Østerlandet» (senere Finland) i middelalderen, hadde utviklet en spesiell form for svedjebruk i granskog. På 1500-tallet begynte det å bli tettere befolket i Savolax-området, så de flyttet ut derfra i alle retninger. En liten del kom fra 1570 til Sverige, senere Norge.

Her ble de kalt finner, svedjefinner eller rugfinner. Finner fra kystområdet var det mange av i Sverige fra før, men de levde som skandinaver flest. Begrepet «skogfinner» ble skapt da EU-normen om nasjonale minoriteter ble ratifisert av norske myndigheter i 1998.

FLESTEPARTEN VAR FØDT I SVERIGE

Vi regner med at finnebosettingene i Norge startet fra 1630-tallet og ble avsluttet en generasjon senere, i Trysil i 1670. Skogfinnene bosatte seg på Finnskogen, på begge sider av den norsk/svenske grensen. I denne perioden fortsatte skogfinnene også å bosette seg vestover mot fylkesgrensen mellom Buskerud og Telemark, samt i Ringsaker nær grensen mot Lillehammer. Området vest for Mjøsa var like tett befolket med finner som Finnskogen. Skrukkelien i Hurdal var «hovedstaden».

De fleste forfedrene til de norske skogfinnene kom over Gävle, nord for Stockholm. I 1686 iverksatte norske myndigheter en folketelling for å kartlegge hvor mange finske innvandrere som hadde bosatt seg i Norge. Nesten alle de drøyt 1200 finnene som er nevnt her var født i Sverige. De fleste i Hälsingland, Gästrikland, Dalarna, Västmanland og Värmland.

En gammel myte sier at skogfinnene kom hit med to tomme hender og bosatte seg med familien i ukjent

To kvinner i Grue Finnskog i august 1906.

ALLE FOTO: OLGA CHRISTOFFERSEN, NORSK SKOGFINSK MUSEUMS FOTOARKIV

Familie fotografert i Grue Finnskog i juni 1916.

To menn fotografert i Brandval Finnskog i september 1918.

urskog. Sannheten er at de var godt forberedt. De solgte det de hadde hjemme, tok båten til sitt nye hjemland og bodde hos slekt og landsmenn, mens de bygde opp sine egne boplasser. Det er verdt å merke seg at nye bosettinger først måtte godkjennes av jordeier/fogd og lignende. Det var altså ikke bare å slå seg ned hvor man ville.

HVORDAN BODDE OG LIVNÆRTE SKOGFINNENE SEG?

Kjennetegnet for skogfinner er den tidligere nevnte svedjingen; å brenne marken for å dyrke mat. Dette livsmønsteret krevde stor arbeidsinnsats. Foruten storfamilien skapte det behov for tilfeldige arbeidslag, som minner om moderne bemanningsforetak. De vi kaller «løsfinner», mennesker som ennå ikke hadde et fast sted å bo, slo seg sammen med storfamiliene og arbeidet for dem, mens de lette etter et eget sted å rydde. Avlingen ble delt etter arbeidsinnsats. Etterhvert ble de beste og nærmeste svedjene brukt til tradisjonelt åkerbruk, for å gi flere ben å stå på.

Etter hvert blir svedjing forbudt, først i Sverige rundt jernbrukene, litt senere i Norge. Da Finnskogen ikke var egnet for tradisjonelt jordbruk, ble buskapen viktigere og skogsbruket ga etter hvert større inntekter.

HADDE OFTE STORE FLOKKER MED BUSKAP

Fra tingbøker og andre kilder kan vi se at skogfinnene ikke bodde isolert. De var avhengige av handel for å kunne omsette sine store rugavlinger, skinn og annet, i penger eller i bytte mot andre varer. Svedjene skapte også fine beiteområder, så de hadde ofte større buskap enn de skandinaviske bøndene. I skiftet etter Gjertrud Andersdatter Purainen på Våler finnskog er det for eksempel nevnt 166 husdyr. Tingsdokumenter fra Trysil viser at skogfinnene i Galaasen hadde to til tre ganger større avlinger enn de største bondegårdene i bygda. På begynnelsen av 1700-tallet var det i Østerdalen kun presten i Åmot som betalte mer skatt enn Ole Tossavainen i Søre Osen. Men levestandarden varierte også for finnene, avhengig av om de kunne kjøpe sin jord eller ikke.

HVEM KAN KALLE SEG SKOGFINNE?

Alle som mener de tilhører den skogfinske kulturen som fortsatt finnes i Norge kan kalle seg skogfinner. Sverige har valgt å innlemme skogfinnene i den store gruppen «Sverigefinländare». Kvenene er en helt annen finsk folkegruppe, som bosatte seg i Nord-Norge og livnærte seg ved andre levemåter enn svedjing.

DAGENS SPOR ETTER DEN SKOGFINSKE KULTUREN

Den dag i dag finnes det mer enn to hundre skogfinske bygninger i Skandinavia, og komplette gårder er å se på Finnetunet i Grue Finnskog og på Glomdalsmuseet i Elverum. Vi finner også spor av finnekulturen i mange hundre stedsnavn, tradisjoner, kulturdager, mat, magiske tegn på bygninger og bruksting. Neverfletting er et eksempel. Litteraturen er også rik. Moderne og akademisk forskning har bidratt til at et videre og mer nyansert bilde av skogfinnene har vokst fram siden

Fotografiet er tatt i juni 1920 i Grue Finnskog.

1990-tallet. Noen eldre skrifter bygget på sagn, historier og manglende kunnskap om finnekulturen har skapt et primitivt og feilaktig bilde. Dette har også blitt spredd i skjønnlitteratur og noen bygdebøker.

OM SKOGFINSKE NAVNETRADISJONER

Ifølge Kristian Østbergs bok «Finnskogene» er det mulig å dokumentere 83 finske slektsnavn. Mange av dem er nevnt i «Finnemantallet 1686». Dette finnes digitalisert på Nasjonalbiblioteket. Prestesønnen Carl Aksel Gottlund, finsk student i Uppsala, besøkte finnskogene i 1817 og 1821. Han nedtegnet befolkningens fortellinger om leveforhold, slektsnavn og annet. De dagbøkene han skrev er utgitt, det samme er *Förteckning över familjenamnen på de svenska och norska finnskogarna*.

Oppkallingsreglene og navnetradisjonene i den skogfinske kulturen følger flere ulike mønstre. Et mønster var at gården eller grenda fikk navn etter den første personen som bosatte seg der, mens bonden fikk navn etter plassen han bodde. Hvis gården ble lagt øde og senere tatt opp igjen, kunne den bytte navn etter personen som bosatte seg der på ny. Når utflytting skjedde fra hovedgården, fikk den nybygde gården navn etter den yngre generasjonens fornavn.

Vi vet også at flere skogfinske etternavn er oppstått med bakgrunn i familieoverhodets personlige egenskaper. Som kunnskap, tilnavn, opprinnelse eller utseende. Navnet Suuroinen kan for eksempel komme fra «den store» eller «sura», som er det russiske kallenavnet for Alexander. Etternavnet Lehmoinen kommer fra «lehmä» som betyr ku. Kettunen fra rev.

Andre slektsnavn kan ha sin opprinnelse i helgennavn og geografi. Etternavnet Kuosmanen stammer for eksempel fra det gresk-ortodokse helgennavnet Kuosmas. Man regner også med at Raatikainen stammer fra et slikt. Navnet Siekkinen kan henledes fra det germanske mannsnavnet Sigfrid, Sigg.

KILDER

- «Slektsnavnsdatabasen», FINNSAM 2009 (www.fennia.nu)
- «Finnemantallet 1686», Opsahl og Winge (Oslo 1990)
- «Finnskogene», Østberg (Grue 1978)
- «Suomalainen nimikirja», finsk namnbok. Paikkala (Helsinki 1984)
- «C.A. Gottlunds Folkmängden på finnskogarna fra 1823», Myhrvold og Persson (Elverum 2004)
- «Carl Axel Gottlunds förteckning över familjenamnen ...», Forsberg og Persson (2015)
- «Dagbok över mina vandringar ... 1821», Gottlund (Malung 1986)
- «Finnes unike slektsnavn», Trysilboka 8. Hansson og Herou (Elverum 2000)
- «Finske personnavn fra norsk finnskog 1821-75», Furuberg (1995) www.fennia.nu
- «Finska släktnamn i mellersta Sverige och Norge», Olovsson. Finnkultur nr. 4/2015 og videre
- (medlemsblad for Solor-Värmland finnkulturförening).
- «Det skogfinske DNA-prosjektet», Facebook
- «Finnskogene i Norge», Kristian Østberg (Grue 1978)
- «Finnemantallet 1686», Norsk historisk kjeldeskrift-institutt, (Oslo 1990)
- «Det skogfinska kulturarvet», Finnsam (Falun 2001)
- www.finnsam.org (Skogfinsk biografi med 12.000 titler)
- www.fennia.nu (Finske navn/FINNSAM/Slektsnavnsdatabasen)
- «Finnkultur», medlemsblad for Solor-Värmland finnkulturförening.

To menn
fotografert
i Grue
Finnskog
i juli 1914.

☐ VIL DU LÆRE MER?

Forsommeren 2017 arrangerte FINNSAM, nettverket «finnbygder i samverkan» en velbesøkt skogfinsk konferanse, sammen med lokale lag i Søre- og Vestre Trylsil. Høsten 2018 planlegges en lignende Skandinavisk konferanse i området Akershus/Oppland, vest for Mjøsa. Finnskogdagene arrangeres på Svullrya (Grue finnskog), andre helgen i juli, hvert år.

☐ KILDER TIL SKOGFINSKE RØTTER

- ☛ Det finnes én primærkilde som er helt spesiell for skogfinnene. Det er finnemann-tallet fra 1686, som ble utgitt i bokform for Kjeldeskriftfondet i 1990. En skannet versjon av boken ligger på Nasjonalbiblioteket. Selve manntallet ligger i arkivet etter Det Danske kanselli på Riksarkivet.
- ☛ Noen folketellinger tar for seg språk og etnisitet (se nærmere beskrivelse av disse i artikkelen om slektsforskning på samer), og der vil du finne noen skogfinner, oppført med finsk som språk. Men det er viktig å ha i bakhodet at det er mengder av skogfinner som ikke står oppført med denne markeringen i folketellinger, ettersom det finske språket gradvis forsvant, og også fordi en del skogfinner ikke ønsket å bli stigmatisert på grunn av bakgrunnen sin.
- ☛ Carl Axel Gottlunds dagbøker fra hans reiser til skogfinske områder i Skandinavia i 1817 (Dalarna i Sverige) og 1821 (Finnskogen i Värmland og Solør) er også gode kilder til skogfinner.
- ☛ For å dokumentere skogfinsk bakgrunn hos personer i eldre kildemateriale, er denne boken nyttig: Bladh, G., Myhrvold, J. och Persson, N. (red): *Skogsfinska släktnamn i Skandinavien*. Karlstad University Studies 2009:58.
- ☛ Det er flere historielag og slekthistoriske foreninger som i en årrekke har arbeidet med å kartlegge skogfinske slekter. Disse har også utgitt mange publikasjoner. En av disse finner du på fennia.no. Om du lurer på om en person eller slekt du forsker på er skogfinsk, kan du vurdere å ta kontakt med en av disse foreningene for å få hjelp.

KILDE: BO HANSSON OG BIRGER NESHOLEN

**Forskningssjef
Jan Nossen sier:**
**Moro å få slekthistorien
trykket hos Interface Media.**

Veldig flott resultat.

**Flere i slekten ville ha
mange eksemplarer!**

**Trykk av stivbindsbøker
fra 15 eksemplarer.**

Meget gode priser.

**Trykk i Baltikum –
styrt fra Oslo – fritt levert
hele Norge**

**[https://www.facebook.com/
slektohistorieboker/](https://www.facebook.com/slektohistorieboker/)**

Interface Media
Stålfjæra 16, 0975 Oslo
interfacemedia.no

ANNONSE

På jakt etter tippoldefar

Da jeg begynte å grave i røttene mine, dukket det opp en historie om en slekt som ble utsatt for statlige overgrep og forfølgelse gjennom generasjoner. Men også sterke personligheter som stod opp mot den uretten de opplevde.

KAI-SAMUEL VIGARDT

Fødselsmelding
for min oldemor Karoline
fra 1907. KILDE: OSLO BYARKIV

Godin og Anne Marie på Svanviken.
FOTO: RIKSARKIVET, NORSK MISJON BLANT HJEMLØSE

Adolf Fredrik Nicolaisen Bodin og Anne Marie hos fotografen i Kristiania rundt 1900. I folketellingen 1905 bodde Adolf Fredrik Nicolaisen Bodin og Anne Marie på Grønland. Han var metallarbeider og hun drev med småhandel.

FOTO: PRIVAT

Tre brødre i byen. Adolf Fredrik og Torpe-Majas sønner hos fotografen.

FOTO: PRIVAT

Jeg begynte med slektsforskning da jeg var 12 år. Moren min hadde vært engasjert i det siden jeg var liten, og jeg syntes det hun drev med var spennende, og viktig. Jeg var interessert i hvor vi kom fra. Jeg hadde hørt at mine tippoldeforeldre ble tvangsbosatt av staten, at min oldemor var på Norsk misjon blant hjemløses barnehjem og at farfar ble født på Svanviken arbeidskoloni.

BRØT OPP FAMILIER MED STATENS VELSIGNELSE

Norsk misjon blant hjemløse (Misjonen) var en privat stiftelse som ble opprettet i 1897. Misjonen fungerte som statens eget «taterdirektorat» med mandat til å assimilere reisende i storsamfunnet og utrydde deres kulturelle egenart. Metoden var å bryte opp familiene, plassere barn på barnehjem og hele familier i arbeidskoloniene Svanviken på Nordmøre og Bergfløtt i Buskerud. Konsekvensene var drastiske om man ikke fulgte Misjonens krav. Bestyrer ved Svanviken arbeidskoloni uttalte til *Norsk Ukeblad* i 1963:

«Det vi gjør er bevisst å utrydde et folks egenart, deres språk, deres livsform. Vi prøver å løsrive dem fra forbindelsen med slekten, som de tidligere har følt seg knyttet til med sterke bånd».

Denne særomsorgen varte frem til 1991, da stiftelsen ble lagt ned. Da var jeg fire år gammel.

KOM NÆRMERE TIPPOLDEFAR GJENNOM ARKIVERTE BREV

Da jeg begynte med slektsforskning reiste jeg opp til Riksarkivet og fikk innsyn i min tippoldefar Godin Hagvald Nikolaysens personmappe i arkivet etter Norsk

misjon blant hjemløse (Misjonen). I personmappen var det en tykk bunke brev fra Godin som gjorde at jeg kom veldig nærme hans egen stemme. Her leste jeg korrespondansen mellom han og Misjonens generalsekretærer fra da familien kom på Svanviken arbeidskoloni i 1910 til etter krigen. I brevene så jeg hans utvikling gå fra å være en ung undertrykt mann til å bli en eldre, rakrygget herre som krevde rettigheter for reisende og en omlegging av Misjonen. Jeg fant også en kontrakt fra tvangsbosettingen familien senere ble utsatt for, som hadde som betingelse at de skulle bryte all kontakt med slekt og nære familie.

HADDE MED SEG TRE BARN TIL KOLONIEN

Da Godin og kona Anna Marie kom til Svanviken i 1910 hadde de med seg tre barn. Min oldemor Karoline var en av dem. Hun ble født på Kampen i Kristiania i 1907, og i Helserådets fødselsmelding har jordmoren ført inn moren som «taterpike». Godin og familien reiste på denne tida tradisjonelt, og vi finner dem i kilder flere steder i landet. I 1905 fikk de en sønn på Sunnmøre, og i 1909 en datter i Sogn og Fjordane.

Om du skal slektsforske på en familie som flyttet mye rundt, kan det være lurt å ta en kikk i de ulike kommunale og statlige folketellingene. Fødestedene som er oppgitt der gir en pekepinn på familiens reiserute og hvor det kan finnes flere kilder.

«... EN OPVAKT OG INDSIGTSFULD ARBEIDER»

Informasjon om livet på Svanviken finner vi i arkivet etter arbeidskolonien som ligger i Statsarkivet i Trond-

OM ROMANIFOLKET/TATERNE

- ➔ Romanifolket/taterne ble i Norge anerkjent som en av fem nasjonale minoriteter i 1998.
- ➔ I kildene ofte kalt omstreifer, men i hovedsak omtalt med yrkesbetegnelser, slik som kobberslager, blikkenslager, ståltrådarbeider, hesteskjærer/dyrlege.
- ➔ Av storsamfunnet ofte kalt tater, fant, splint, fark avhengig av hvor i landet de bodde.
- ➔ Selv kaller folket seg ofte reisende, tater, romanifolk, vandri eller tavrang.
- ➔ Reisende ble første gang omtalt i Danmark 1505, Sverige 1512 og Norge 1540.
- ➔ Reisende i Norge snakker to ulike språk. Hoveddelen snakker rotipa/romani som har røtter i det indiske språket sanskrit og med en del lånord fra reiseruta fra India til Europa. En mindre gruppe reisende, særlig på Sørlandet og Vestlandet snakker rodi, et språk med likhetstrekk med det tyske jeneschespråket.
- ➔ Den norske assimileringspolitikken startet med Eilerts Sundts arbeid i 1848-1869. Han gjennomførte flere fortegnelser med personlister 1859, 1862, 1865.
- ➔ Norsk misjon blant hjemløse var en privat stiftelse opprettet i 1897 av Jacob Walnum. De hadde mandat til å assimilere og drive særomsorg ovenfor de reisende. De drev arbeidskolonier og barnehjem fram til 1989.

heim for årene 1908-1989. I kolonistprotokollen skriver Misjonen at:

«Godin Fredriksen er en opvakt og indsigtfuld arbeider. Flittig. Han synes dog at ha mer lyst til haandverksarbeid end til jordarbeide. Paalitelig. Opførsel meget godt, naar undtas, at han har adskillig anlag for opposition. I det hele kan der med grund stilles gode forhaapninger til denne kolonist.»

TVANGSFlyTTET TIL STRØMMEN I 1911

Etter oppholdet på Svanviken ble Godin og familien tvangsbosatt på Strømmen i 1911. Her jobbet han på Strømmen trevarefabrikk, og var engasjert i utskjæringen av den norske sjømannskirken i Rotterdam i Nederland. Da familien valgte å bryte med Misjonen og flytte fra Strømmen, ble fem barn tatt fra dem i 1915. Misjonen drev en rekke barnehjem, blant annet Eilert Sundts barnehjem i Eidsvoll, Lillegården i Eidanger, Rostad på Inderøy og Jacob Walnums barnehjem i Kopervik. En tredel av alle reisende barn ble tatt fra foreldrene sine og satt i barnehjem, i fosterhjem eller adoptert bort.

Godin var bekymret for barna sine og lette etter dem. Han krevde svar om hva slags forhold barna levde under på barnehjemmene og satte spørsmålstegn ved nødvendigheten av disse. Han mente denne inngripen i familiene skapte bitterhet og hat mot det norske samfunnet. Godin og Anna Marie fikk senere seks nye barn som vokste opp hjemme hos foreldrene. Min oldemor Edevine var en av dem.

På denne tiden bodde familien i Vestfold, og Misjonen ba det lokale vergerådet, som er en eldre betegnelse på barnevernet, følge med på dem for et eventuelt verge-rådsvedtak som ga dem muligheten til å ta barna. Vergerådet i kommunen svarte at det ikke var tale om å ta barna fra foreldrene og at de ikke hadde det verre enn andre småkårsfolk i området. De anbefalte til og med at den ene datteren skulle komme hjem siden hun ikke hadde det godt i fosterhjem.

RIKHOLDIG ARKIV I RIKSARKIVET

Det omfattende arkivet etter Misjonen, som jeg fant Godin i, finnes i Riksarkivet for årene 1893-1990. Det inneholder, i tillegg til personmapper, flere nasjonale og regionale manntall, slektsfortegnelser med informasjon tilbake til 1800-tallet (omstreiferprotokoller) og fra 1935 registerkort over de ulike familiene. Det finnes også omkring 3000 fotografier fra Misjonens virksomhet i arkivet, blant annet en rekke personfoto. Jeg fant selv bilde av min egen familie, tatt ved ankomsten til Svanviken, oppstilt foran huset de ble tildelt.

Grunnlaget for mye av informasjonen som finnes i arkivet, stammer fra 1840-tallet. Da ble norske myndigheter opptatt av å kartlegge norske minoriteter, og på oppdrag fra staten laget samfunns- og kulturforskeren Eilert Sundt flere beretninger og familieoppstillinger over reisende, de såkalte Fantefortegnelse. Fantefortegnelsen av 1845 er transkribert og finnes på Digitalarkivet. Alle de ulike tellingene finnes skannet på Nasjonalbibliotekets sider.

Misjonens grunnlegger Jakob Walnum brukte flittig Sundts arbeid på 1890-tallet til å videre kartlegge de reisende slektene. Dette omfattende arbeidet ble systematisert i det som skulle bli kjent som omstreiferprotokollene, slekts- og familieoppstillinger fra 1900-1935. Omstreiferprotokollene finnes kun på papir i Riksarkivet og er fritt tilgjengelige.

I 1925 beskriver generalsekretæren i Misjonen, Ingvald B. Carlsen, Godin og familien i et brev som er lagt ved Godins personmappe i Misjonsarkivet:

Med hensyn til Karolines foreldre så er det oppspind av faren at de ikke skal være av omstreiferslekt. Faren Godin Hagvald Fredriksen, født 11/5-1882, tilhører en meget talrik familie med mange brødre, som går under navnet «Torpen». Oprindelig er det visstnok en forvanskning av korp og skal hentyde til deres svarte utseende. Såvidt jeg vet tilhører de den talrike Nystuslekt. Konen Anne Marie Karlsen, født 21/6-1887, tilhører på farsiden (Lundberg eller Lindberg) den såkalte kvikfamilie og på morsiden den beryktede Vakreludviglekt. Efter min mening kan der ikke skaffes stort mere ekte omstreifere i Norge end disse folk.

GODINS LIV OG BAKGRUNN FØR 1911

Godin ble født i Trøndelag og det ble ved dåpen oppgitt at faren var omreisende metallarbeider. Faren Adolf

Fredrik Nicolaisen Bodin og mora Anne Marie Jakobsen Torp ble begge registrert i de ulike tellingene for reisende som barn.

I 1859 ble Adolf Fredrik og søsteren satt bort av staten, han til pleieforeldre og hun på oppdragelsesanstalt. Eilert Sundt beskriver dem i Fortsat Beretning om Fantefolket fra 1859:

«I sin Barndom streifede denne Mand (der nu er noget over 40 Aar gammel) omkring med sin Moder. Hun døde fra ham, da han var 10 Aar gammel, og nu streifede han en Tid alene omkring, indtil han 13–14 Aar gammel kom til Christiania og var Feiendrenge der et Par Aar, ligesaa i Skien 6–7 Aar... I høsten 1858 kom Bodin med Familie til Præsten Hauge i Skien og bad om hans Bistand... Hauge anbefalede til det Offentliges Forsorg Mandens 2 Børn: Adolf Fredrik, 15 ½ Aar gammel, og Anne Marie, 7 Aar. Den første var ikke konfirmeret, ja kjendte, da han kom til Skien, ikke en Bogstav. Præsten mener, at han helst burde anbringes hos brave Pleieforældre på Landet, medens den yngre Søster bedst passede for den nær Skien beliggende Opdragelses-Anstalt Hans Cappelens Minde».

Godin med søsken og foreldre flyttet til Kristiania i 1898 og slo seg ned i arbeiderforstedene på østkanten. Her bodde mange reisende i leiegårder hvor de drev verksteder og fortsatte med tradisjonelle yrker innen metall- og blikk, hestehandel og knivarbeid. Andre var feiere og kramkarer og dermed en viktig og synlig del av bybildet. Flere bodde i båt langs Akerselva eller Loelva, og reiste ut langs Oslofjorden og kysten. Flere kom også til Oslo med båtene sine for å selge skrapmetall de hadde samlet opp forskjellige steder langs kysten.

KOMMUNALE KILDER GIR GODE SVAR

I Oslo byarkiv finner jeg familien i en rekke kommunale kilder. Slike kilder finnes i kommunearkiv over hele landet. I de kommunale folketellingene og i Helserådets mange fødsels- og dødsmeldinger finner vi reisende på lik linje med resten av befolkningen i byen. Her kan vi finne ut om deres slektsforhold, bosteder og yrker. Fattigvesenets hjemstavnsforhør, som er forhør av fattighjelpsmottakere, og dagbøker er rike kilder hvor vi kan se hvordan de levde. Kilde og tidsperiode er avgjørende for hvordan de omtales. Ofte ble de omtalt som omstreifer, andre ganger tater. Særlig om det gjaldt refusjon kan det i kildene henvises til Norsk misjon blant hjemløse eller at de er staten tilhørende.

Familien bodde mange år i byen, i forskjellige leiegårder. I 1904 står det i Fattigforstanderens dagbok for

Kampen og Vålerenga at familien hadde bodd i Opplands-gaten de siste tre månedene etter å ha bodd i Totengata før dette. Likevel står det at Adolf Fredrik var «Stadig omreisende» og tilhørende statskassen, noe som betyr at han ikke hadde opparbeidet seg hjemstavn i byen – altså at byen ikke hadde et økonomisk ansvar for han. Men da en av sønnene ble konfirmert i 1909 står det om moren, som da var blitt enke, at hun var på vei til å bli bofast. Kristiania hadde da vært deres base for omreisende handel og håndverk i mange år. I 1925 finner vi igjen Anne Marie i et hjemstavnsforhør i Fattigvesenet i forbindelse med at hun kom på sykehus. Hun hadde da bodd med sin nye mann på båt før hun de siste månedene hadde bodd hos en av sønnene i Oslo.

FULGT FAMILIEN I SYV GENERASJONER GJENNOM KILDENE

Slekts- og familietilhørighet er spesielt viktig for reisende, hvor storfamilien er en viktig del av kulturen. Slekten gir deg tilhørighet og er med på å definere deg som person. Derfor har reisende en større familietilhørighet enn mange andre i det moderne, individualistiske samfunnet. For meg er det viktig å hjelpe dem som har mistet sin tilhørighet til folket på grunn av assimileringen, for eksempel ved å hjelpe de som har vært på barnehjem med å finne tilbake til sin familie og slekt.

Gjennom Misjonens kilder har jeg blitt kjent med mine forfedre i syv generasjoner. Den hardhendte assimileringspolitikken har satt sitt preg på et helt folk, spesielt de som direkte ble utsatt for den. Om norske myndigheter hadde fått det som de ville og mine forfedre hadde gitt etter for denne politikken ville jeg i verste fall aldri blitt født. Min slekts opplevelser har preget meg og mine valg, og formet meg til den jeg er i dag.

KILDER OG LITTERATUR

- Karlsen, Vera (1996): *Mor som ga håp. Vera Karlsen og Edevines barn forteller til John Granly*, Rex forlag
- Oslo byarkiv, fattigvesenet, helserådet, folketellinger
- Riksarkivet, Norsk misjon blant hjemløse
- Statsarkivet i Trondheim, Svanviken arbeidskoloni
- Sundt, Eilert, Fantefortegnelser 1845–1865
- Vigardt, Kai-Samuel og Johanne Bergkvist: *Duri drom*, Oslo byarkiv, 2015
- Vigardt, Kai-Samuel og Johanne Bergkvist: «Anlæg for opposition». Motstand og organisering blant reisende i første halvdel av 1900-tallet. Godin Hagvald Nikolaysen som eksempel». Vedlegg 4, i NOU 2015:7 Assimilering og motstand. Norsk politikk overfor taterne/romanifolket fra 1850 til i dag.

☐ HVA ER FORSKJELLEN MELLOM ROMANI/TATER OG ROM?

Rom (sigøynere) har i Norge status som en egen nasjonal minoritet, men har en del fellestrekk med romanifolket/taterne med hensyn til språk, kultur og eldre historie. Noen legger vekt på likhetene, andre på forskjellene mellom de to nasjonale minoritetene.

Jakten på et jødisk

I denne artikkelen ønsker vi å gi deg en oversikt over historien til den jødiske innvandringen og befolkningen i Norge, samt vise deg noen av kildene du kan bruke for å søke etter jødiske røtter i ditt eget slektstre.

VIBEKE KIEDING BANIK ■ Førsteamanuensis, Høgskolen i Sørøst-Norge
DAG KOPPERUD ■ Historiker og samlingsforvalter, Jødisk Museum i Oslo

Familiene Nathan og De Lemos, Kristiania 1897. I bakerste rekke fra venstre: Rosalie de Lemos (f. Nathan), Adolph de Lemos, Sigrid de Lemos, Mathilde Nathan (f. Berendsen),

Hanne Cohen (f. Berendsen) og Siegward Bjerke. Rekken foran: Nathan Nachman Nathan, Emilie Nathan, John Nathan og Thekla Bjerke (f. Nathan). Barna i første rekke er fra

opphav

Svært ofte får Jødisk Museum i Oslo henvendelser fra folk som lurer på om de har et jødisk opphav. Denne antagelsen er gjerne basert på muntlige overleveringer i slekta gjennom generasjoner. Ikke så rent sjelden viser imidlertid kildene en helt annen historie.

I denne artikkelen ønsker vi å gi en oversikt over noen historiske fakta vedrørende den jødiske innvandringen og befolkningen i Norge, samt peke mot noen grunnleggende kildegranskingsgrep en selv kan benytte seg av, i jakten på et mulig jødisk opphav.

EN KORT HISTORIE

Jødene historie i Norge er kort sammenliknet med de fleste andre europeiske lands. Den begynner først i 1851, med opphevelsen av Grunnlovsparagrafen som forbød jøder å krysse grensen til Norge. Etter at Grunnlovens §2, annet ledd, ble opphevet i 1851 var det bare noen få jøder, hovedsakelig fra Danmark og Tyskland, som bosatte seg i Norge, før den østjødiske innvandringen tok til på 1880-tallet. Innvandringen varte fram til første verdenskrig, da nye restriksjoner gjorde det vanskeligere å krysse grensen. Innvandringen på 1880-tallet var forårsaket av at jødene i Tsar-Russland fikk stadig forverrede levekår, samtidig som billigere transporttilgang gjorde at selv de uten særlige midler kunne migrere. Norge var nok ikke førstevalget for mange, men tilstrekkelig mange jøder ble værende til at det dannet seg et jødisk miljø både Christiania (Oslo) og i Trondheim. I hovedstaden fantes det i mellomkrigstiden to menigheter, mens jødene nordenfjells hadde en forsamling i Trondheim. I de to byene drev miljøene blant annet ungdoms- og kvinneorganisasjoner som var med på å ivareta jødisk kultur og tradisjon.

INNVANDRING FRA ØST

I 1911 bosatte Salomon Leiba Plavnik seg i Norge for godt. Han var født i Kaunas, Litauen, i 1882. I et område kjent for å ha et særdeles aktivt jødisk liv, religiøst så vel som kulturelt, og hvor en betydelig andel av befolkningen var av jødisk opprinnelse. Samtidig var Plavnik født i en tid hvor jøder ble diskriminert i det russiske tsar-riket. Jødene var pålagt sterke restriksjoner med hensyn til hvor de kunne bo og hva de kunne jobbe med. Mange hadde det dårlig økonomisk. I enkelte områder ble jøder utsatt for pogromer – dvs. de ble aktivt forfulgt, mishandlet og også drept.

Plavnik ble innrullert i det russiske militæret, og i 1904 ble han utkommandert til den pågående russisk-japanske krigen.

Lang militærtjeneste, forfølgelser, økonomiske forhold og mange restriksjoner var noen av årsakene til hvorfor over to millioner jøder flyttet for godt fra området som ble kalt Pale-distriktet. Byen Kaunas lå langs en jernbanestrekning som bandt Russland sammen med Tyskland. Datidens utbygging av transport, via tog eller skip, medførte at det var enkelt – og ikke så dyrt – å emigrere. De aller fleste jødiske emigranter ønsket å utvandre til USA, men en liten andel endte opp i Norge. Folketellingen i 1920 viser at knappe femten hundre individer anså seg selv som jøder (1). Med få unntak var dette jøder fra Øst-Europa, som kom til å sette det sterkeste preget på det jødiske miljøet i Norge.

ETABLERING SOM NORDMANN OG JØDE

Salomon Leibas historie er, både før og etter ankomsten til Norge, på mange måter representativ for dem som skulle komme til å danne et jødisk samfunn i Norge.

venstre: Fridjof de Lemos, Sigurd, Mary og Einar Nathan. Nathan Nachmann Nathan var født i Rendsburg, Tyskland i 1830, og kom til Norge for første gang i 1857. I 1859 slo han seg ned i Drammen, hvor han de første årene drev markeds-handel. Etter den store bybrannen i 1866 flyttet Nathan til Christiania, hvor han løste nytt handelsborgerskap den 12. november 1869. Han åpnet en herreekvipering i Karl Johans gate 1, hjørneeieendommen mot Jernbanetorget, og bodde selv med sin familie i en leilighet i 3. etasje. Han og hustruen Emilie Zadig (f. 1832 i Hamburg) fikk til sammen fem barn, hvorav to

døde i ung alder. Den eldste datteren Rosalie ble gift med Adolph de Lemos (f. 1848 i Hamburg). Deres datter Sigrid (f. 1883) ble arrestert 26. november 1942 og deportert og drept i Auschwitz. Sønnen Frithjof de Lemos (f. 1891) døde i Oslo i 1965. Nathans datter Thekla utdannet seg til pianistinne, giftet seg med organist og fiolinist Siegwad Bjerke, og døde i 1931. Sønnen John Nathan giftet seg med pianistinne og komponist, Mathilde Berendsen. Deres barn (alle født i Kristiania) var: Einar Nathan (deportert og drept); Sigurd Nathan (døde i 1961) og Mary Nathan (døde i Oslo i 1970).

ALLE FOTOGRAFIENE TILHØRER JØDISK MUSEUM I OSLO

Han oppholdt seg noen år i Sverige, hvor han drev en forretning sammen med en svoger, før han fant sin jødiske hustru Rosa i Norge og bosatte seg i Oslo (2). Rosa hadde selv innvandret med foreldrene og søsken fra samme område i Litauen på begynnelsen av 1900-tallet. Hennes historie er en illustrasjon på hvordan den jødiske innvandringen til Norge i denne perioden var preget av at hele familier og deres bekjente brøt opp for å finne bedre forhold andre steder. At mange kom fra steder ikke langt fra hverandre, var samtidig en trygghet, da det forenklet kontakt og gjensidig hjelp i det nye hjemlandet. Også med hensyn til det å finne framtidige ektefeller. For det å gifte seg med ikke-jøder var ikke akseptabelt innad i de jødiske menighetene før etter andre verdenskrig.

Norsk-jødiske menn på skitur i marka, ca. 1912.
Fra venstre: Georg David Dsenselsky (f.1895 i Litauen). Kom til Norge i 1897. Disponent. Ble arrestert 29. oktober 1942 og deportert med Donau den 26. november s.å. Drept i Auschwitz; Aron Grusd (f.1891 i Litauen). Kom til Norge i 1910. Disponent. Klarte å flykte til Sverige i november 1942 og overlevde Holocaust; ukjent; Bernhard Jacob Levinson (f.1889 i Åbo, Finland). Kom til Norge om lag 1890. Butikkeier. Ble arrestert 2. september 1942 og overført til Grini. Deportert med Monte Rosa den 20. november 1942. Drept i Auschwitz; Mendel Bernstein (f.1890 i Malmö, Sverige). Kom til Norge i 1899. Disponent. Flyktet til Sverige høsten 1942 og overlevde krigen; Herman Valner (f.1888 i Oslo). Forretningsmann. Arrestert 1. september 1942 og overført til Møllergata 19. Herfra ble han deportert med Monte Rosa den 20. november. Drept i Auschwitz.

DRESMAGASINET HERREEKVIPERING

Ekteparet Salomon og Rosa Plavnik var driftige personer. I 1925 drev Plavnik, sammen med sin gode venn Salomon David Steinmann (1882–1973), forretningen *Dresmagasinet herreekvipering* på hjørnet av Youngstorget. Bak det beskjedne navnet skjulte det seg en bedrift med om lag 75 ansatte som både tilvirket klær og solgte dem. Rosa Plavnik, som fikk handelsbrev allerede i 1908, var innehaver av *Storgatens Ekviperingsmagazin*. Og det var i dette segmentet mange etablerte seg, og i Trondheim enda mer enn i Oslo. En oversikt i *adressebok for Trondheim* fra 1924 viser at minst 19 av de 46 herreekviperingene var jødiskeide (3).

REPRESENTATIVE

Selv om familien Plavnik nok ble langt mer velhavende enn de gjennomsnittlige jødiske borgerne, var ekteparet også i arbeidslivet representative for jøders virksomhet i Norge fram til andre verdenskrig. En stor majoritet, både kvinner og menn, var involvert i forretningsdrift. Enten som eiere eller ansatte. Uten at vi vet hva Plavniks familie gjorde i Litauen, vet vi at jøder i Tsar-Russland ofte drev med handel i de mange *shtetlene* de bodde i. De fungerte gjerne som mellommenn og -kvinner på de lokale markedene, hvor de solgte bøndernes varer til byfolk og varer fra byene til bønder. Andre var skreddere eller drev med annet håndverk. Dette var noen av yrkene tsaren tillot jøder å inneha, og de tok med seg kunnskapen da de innvandret til Norge. Norge var på denne tiden i ferd med å bli industrialisert, og etterspørselen etter ferdigvarer var økende. Rosa og Salomon Plavnik var to av mange, jøder som ikke-jøder, som så muligheten for å etablere seg i dette markedet.

Det er heller ingen tvil om at jødiske forretningseiere ofte ansatte andre jøder. Disse fikk dermed en opplæring som medførte at de på sikt kunne etablere egne forretninger. I 1942 var flere jøder ansatt hos Plavnik, blant annet som pressere og syersker. Plavnik gjorde det godt, og hjalp også trossfeller økonomisk ved at han var aksjonær i flere jødiskeide forretninger (4).

EN AV STIFTERNE AV DEN ISRAELITISKE MENIGHET

Salomon Plavnik var seg bevisst sin jødiske bakgrunn. Han meldte seg inn i Det Mosaiske Trossamfund i Oslo året etter at han flyttet til Norge, og han var en av stifterne av Den Israelittiske Menighet, da den ble gjenopprettet høsten 1917 (5). Senere satt han i styret i menigheten. I motsetning til det som var forventet av jødiske hustruer, engasjerte Rosa Plavnik seg aldri i sosialt arbeid i det jødiske miljøet. Det er ikke umulig at jobb og familie tok mesteparten av tiden hennes. Men da hun gikk bort i 1934, ble hun blant annet minnet

Fasaden til Plavnik og Steinmanns forretning, Dresmagasinet, ca. 1915. Forretningen ble i 1942 overtatt av Likvidasjonsstyret, som brukte lokalene som utsalgssted for varene til 29 andre klesbutikker som var beslaglagt fra jøder i Oslo. Salomon David Steinmann var blant de om lag 1100 norske jøder som klarte å unnsnippe til Sverige i 1942/43. Etter frigjøringen i 1945 kom han tilbake til Norge og gjenopptok forretningsdriften. Familien drev Dresmagasinet frem til Salomons død i 1973, da den ble solgt til Varner-gruppen.

som en raus og omsorgsfull kvinne, som villig ga til gode saker (6). Dette var en henvisning til *mitsva*, det å gjøre en god gjerning, og en referanse til hennes gode innstilling som jøde og ikke minst jødisk kvinne og hustru.

Salomon Plavnik giftet seg igjen, og fikk noen få år sammen med Sara Lea Schidorsky, født i Stockholm. Høsten 1942 ble han, som så mange andre jødiske innbyggere, arrestert og deportert til Auschwitz sammen med to av sønnene. Han ble gasset i hjel ved ankomst. Kona og to andre barn klarte å redde seg over til Sverige. I alt ble 773 jøder deportert fra Norge under krigen. Kun 36 overlevde grusomhetene.

SENTRALE DATA OG KILDEBRUK

Den korte oppsummeringen av Salomon og Rosa Plavniks historie illustrerer hvordan det er mulig finne fram i norske minoriteters familiehistorie. Ved bruk av offentlige arkiver, statistikk, tidsskrifter og mye annet kan det nøstes opp en beretning som man i utgangspunktet skulle tro var begravet for alltid. Vi skal avslutningsvis trekke frem noen av de mer sentrale kildene en kan benytte seg av i en slik prosess.

DIGITALE KILDER: Den jødiske innvandringen til Norge er altså, historisk sett, av en relativ ny dato. Dette betyr at mye relevant informasjon kan finnes på **Digitalarkivet.no**. Her finner vi digitalisert arkivmateriale fra Riksarkivet, statsarkivene og andre arkiver. Et naturlig sted å begynne en slektsgranskningsprosess vil da være de nasjonale folketellingene fra 1865 til 1910. Også kommunale tellinger er søkbare her, så vel som adressebøker (for Aker og Kristiania/Oslo) fra 1880-årene og fremover. Av andre interessante kilder til slektsgranskning på Digitalarkivet må vi nevne borgerlig register til vigselbok og lysningsboken. Her vil en kunne finne navn på brud og brudgoms foreldre og forlovere, opphavsland, yrke m.m. På Digitalarkivet finner vi også «Spørreskjema for jøder i Norge», som Politidepartementet i februar 1942 påla alle jøder å fylle ut. Også Kjesäterkartoteket er digitalisert (Kjesäter var mottaksstasjonen for mange av de norske flyktningene under krigen). Ved å søke på alfabetisk register med henvisning til flyktningnummer, vil en da kunne finne nøyaktig dato for når vedkommende ble registrert som flyktning i Sverige. Under Protokoll for Statspolitiet – Hovedkontoret / Osloavdelingen 1941–1945, finner en videre fangeprotokoller for Bredtveit

fengsel. Svært mange av jødene som ble arrestert i perioden mellom 26. oktober 1942 og januar/februar 1943, er innført her.

Av andre digitale kilder vel verdt å benytte seg av kan vi nevne:

- ➔ Ulike avisarkiv, være seg f.eks. **Aftenposten.no**. Arkivet inneholder de aller fleste utgavene av *Aftenposten* – fra den første utgaven som kom ut 14. mai 1860 – og frem til i dag. Denne forutsetter et betalingsabonnement, men kan benyttes til fri bruk ved de fleste av landets bibliotek.
- ➔ **Nb.no**, Nasjonalbibliotekets egen database. Nasjonalbibliotekets avissamling er så godt som komplett fra 1763 og fram til i dag. Samlingen er digitalisert, består av ca. 50 000 bind, og inneholder både riksaviser og lokalaviser.
- ➔ **Begravdeioslo.no**: Her vil en finne navn, fødsels- og dødsdato på alle gravlagt i Oslo. For personer gravlagt i Norge for øvrig, anbefales Slekt og Datas egen gravminnebase.
- ➔ **Snublestein.no** er Jødisk Museum i Oslo sin egen nettside. Portalen ble åpnet i november 2015 og viser hvor snublesteiner (minnesteiner) for deporterte jøder fra Norge er lagt ned. Nettsiden gir også informasjon om hver enkelt person det er lagt stein for.
- ➔ Adressebøker for Trondheim inneholder navn, adresser og arbeidssted for byens jødiske innbyggere. Du finner den på trhweb.trondheim.folkebibl.no/db/adresseboktrondheim

ANALOGE KILDER: Riksarkivet har også ikke-digitaliserte kilder som er vel verdt å undersøke. Særlig vil vi fremheve statsborgerskapssøknadene som er å finne i Justisdepartementets arkiver. Der kan man noen ganger få sentrale deler av livshistorien til søkeren. Vi vil også anbefale å titte gjennom tidsskriftene *Israeliten* og *Hatikvah*. Begge ble utgitt i Norge i mellomkrigstiden, og her kan man blant annet møte enkeltpersoner i leserinnlegg, i omtaler i forbindelse med fødselsdagsfeiringer eller i nekrologer. Disse finnes på mikrofilm på Nasjonalbiblioteket. På Norsk Folkemuseum finnes dessuten intervju-samlingen *Norsk-Jødisk dokumentasjon*, hvor eldre jøder i Norge ble intervjuet om sitt liv og sin familie i 2002–2003.

Av bokverk må selvfølgelig Oskar Mendelsohns monumentale tobinds verk: *Jødenes historie i Norge gjennom 300 år* (Universitetsforlaget, 1969, 1986) nevnes. Denne gir blant annet en grundig oversikt over den første jødiske innvandringen til Norge, grunnlovsforbudet og opphevelsen av denne i 1851. Boka har også et rikholdig personregister, og omhandler svært mange familier og enkeltpersoner tilknyttet de ulike jødiske menighetene i Oslo og Trondheim fra begynnelsen av 1890-årene og frem til 1980. Boka finnes på Nasjonalbibliotekets nettsider.

Av andre bøker som direkte omhandler krigsårene, deriblant deportasjonen av jødene og det norske Holocaust kan nevnes:

- ➔ *Våre Falne 1939–1945*: Inneholder om lag 11 000 biografier, deriblant rundt 700 av nærmere 760 jøder som enten ble drept i Norge eller også deportert og myrdet i de nazistiske utryddelsesleirene. Materialet fra boken la grunnlaget for søkebasen *Våre Falne*, som du finner på VGs nettsider.
- ➔ *Nordmenn i fangenskap 1940–1945* (Universitetsforlaget 2004): Alfabetisk register over alle nordmenn som ble arrestert under krigen. Inneholder navn, yrke, fødselssted og dato, samt dato for arrestasjon og løslatelse (eventuelt død). Boken finnes digitalisert på Nasjonalbiblioteket.
- ➔ *Holocaust i Norge* (Bjarte Bruland, Dreyer forlag, 2017). Dette er den første bredt anlagte, forskningsbaserte boka om Holocaust i Norge. Boka beskriver og analyserer prosessene og hendelsene som utløste den store aksjonen mot jødene høsten 1942. Den omhandler også varsling og hjelp til jøder under flukt, samt gir et riss av skjebnen til de deporterte jødene og forsøkene på å finne ut hva som hadde skjedd med dem.

I arkivet på Jødisk Museum i Oslo har vi også menighetsprotokoller fra 1892 og fremover. Her går det frem når vedkommende meldte seg inn i menighetene (rundt år 1900 eksisterte det hele fire ulike jødiske menigheter i Kristiania), fødselsår, opphavsland og adresse ved innmelding. Mye av Oskar Mendelsohns slektsdokumentasjon i *Jødenes historie i Norge* er basert på disse protokollene.

Da gjenstår bare å ønske lykke til med slektsforskningen og jakten på et jødisk opphav! Skulle en likevel, etter grundig kildegranskning fortsatt befinne seg på bar bakke, vil selvfølgelig Jødisk Museum i Oslo alltid kunne være behjelpelig med assistanse.

REFERANSER

1. Gjengitt i Mendelsohn 1987: 529.
2. Historien til Plavnik finnes i hans statsborgerskapssøknad: Riksarkivet, justisdepartementet, S-2220 politikontor P, M statsborgersaker/M/ L0011 Statsborgersaker, brev 3001-3500 1925, mappe Plavnik.
3. http://www.tfb.no/db/adresseboktrondheim/1923/3_7_20091009_093845.pdf.
4. Riksarkivet, spørreskjema for jøder, Plavnik.
5. Den Israelittiske Menighet (DIM) ble etablert allerede i 1893, som en utbrytermenighet av Det Mosaiske Trossamfund (DMT). Etter 1909 dabbet virksomheten i DIM av og medlemmene søkte seg tilbake til DMT. Menigheten ble gjenopprettet i 1917 og var virksom frem til 1939 da den igjen ble slått sammen med DMT (Mendelsohn 1969: 405).
6. Fru Rosa Plavnik in memoriam, *Hatikvah* 6/1934. *Hatikvah* var et tidsskrift som ble utgitt i det jødiske miljøet i perioden 1929–39.

Kilder til et uønsket folk

Rom er den minste nasjonale minoriteten vi har. I denne artikkelen tar vi for oss behandlingen gruppen fikk av norske myndigheter, og kildene du kan bruke for å finne dem.

IDA BERGITTE ANDERSEN HUNDVEBAKKE

De første rom kom til Norge fra 1860, da norske myndigheter opphevet passtvangen for utenlandske borgere. De kom fra Romania og Ungarn, hvor de var underlagt slaveri i flere århundrer. Frem til vår moderne tid har gruppen stort sett blitt omtalt som sigøynere.

– De som kom fikk etter hvert norske statsborgerskap og deres barn blir også norske borgere. For å livnære seg drev de blant annet med kjeleflikkeri og annet vedlikeholdsarbeid på gårdene de kom til på sine reiser, sier Lars Lien, historiker og formidler ved HL-senteret i Oslo. Han er medforfatter av rapporten *Å bli dem kvit* og boken *Et uønsket folk. Utviklingen av en «sigøyrerpolitikk» og utryddelsen av norske rom 1915–1956*.

SKREV UT STATSLØSE PASS

Selv om de norske rom var storvandrere og hadde store deler av Europa som sitt bostedsområde, var det i Norge de følte tilhørighet. Men utover 1900-tallet begynte skepsisen mot dem å øke, og flere myndighetspersoner og etater tok til orde for at de burde kastes ut av landet.

– I 1921 ble ansvaret for rom overført fra Sosialdepartementet til Justisdepartementet. Da begynte myndig-

hetene utstrakt registreringsarbeid av dem. Målet var å få alle ut av landet, sier Lien.

For å få til dette begynner norske myndighetene å skrive ut statsløse pass til rom som ønsker å fornye passene sine. På 1920-tallet var det utstrakt analfabetisme blant gruppen, så dette ble ikke oppdaget før de sto på grensen til Norge etter opphold i utlandet og ikke slapp inn.

SIGØYNERPARAGRAF FRA 1927

Dette tiltaket førte likevel ikke frem slik myndighetene hadde sett for seg, så de innførte enda hardere tiltak mot gruppen. En sigøyrerparagraf ble derfor vedtatt i 1927.

– Karoli-familien prøvde å komme inn i Norge etter at paragrafen ble innført, men ble avvist på grensen mellom Norge og Sverige. Men det viste seg at de satt på vigselfattester og annen dokumentasjon som bevis på at de var norske statsborgere, og norske myndighetene tapte til slutt saken mot svensk diplomati som hadde ført saken for familien. De fikk derfor komme tilbake, sier Lien.

Han legger til at svenske myndigheter ikke gjorde dette for å være «snille». Det var rett og slett ingen som ville ha rom innenfor sine grenser, og de ble derfor en kateball mellom flere europeiske land.

BILDE AV PASS VED TITTEL:

Czaras Josefs norske pass fra 1930–1931. I passet er nasjonaliteten norsk strøket ut og erstattet med «ingen».

BEGGE FOTO UTLÅNT AV SENTER FOR STUDIER AV HOLOCAUST OG LIVSSYNSMINORITETER.

64 NORSKE ROM DØR I AUSCHWITZ

Etter at sigøynerparagrafen ble innført er det ingen mulighet for norske rom å slippe inn igjen i Norge. Neste gang de prøvde på dette, i 1934, ble de forvist på grensen mellom Tyskland og Danmark og sendt til Belgia. Friheten deres ble gradvis mer innskrenket og i 1944 ble 64 norske rom sendt til Auschwitz. Bare fire av dem overlever. Det er disse fire, samt en liten gruppe rom som overlevde krigen i Frankrike, som utgjør stammen av norske rom i dag. De teller mellom 500 og 800 personer.

– Etter krigen er det ikke alle norske rom som ønsker å vende tilbake til Norge. De som ønsker det har heller ikke muligheten til dette før i 1956. Da blir sigøynerparagrafen opphevet. De siste norske rom kommer tilbake først på 1970-tallet, sier Lien.

OM SLEKTSFORSKNING PÅ ROM

Tre av de største utfordringene du vil støte på om du skal slektsforske på norske rom er navn, flyttemønsteret deres og at det finnes få nedskrevne fortellinger om dem før vår moderne tid.

På grunn av analfabetisme blant norske rom, ble navnene deres ble skrevet ned slik de ble uttalt. Det gjør at stavemåten av navn ofte varierer fra arkiv til arkiv og fra land til land.

Norske rom hadde store flyttemønster, så for å finne dem må du gjerne oppsøke arkiver i flere europeiske land.

Når det gjelder mangelen på nedskrevne fortellinger,

Bildet viser gruppen av norske rom som ble nektet innreise til Norge i 1934, på vei til å bli uttransportert fra Danmark til Tyskland. Sentralt i bildet ser vi Charles Karoli. Han ble drept i Auschwitz i 1944.

skyldes dette at minoriteten har hatt en sterk muntlig fortellertradisjon. Få historier om dem har derfor blitt skrevet ned. En av få bøker som tar for seg deres egen fortelling er *En for hverandre*, som du kan lese mer om senere i denne artikkelen.

OM KILDEMATERIALET TIL ROM

Før 1860, da de første rom kom til Norge, er det ifølge Lars Lien, vanskelig å finne informasjon om dem i kildene.

Etter 1860 dukker de oftest opp i kilder knyttet til myndighetene, som arkiver etter Justisdepartementet og politikontor. Det betyr ikke at de gjorde mye kriminelt, men at de ble sett på som et uønsket folk av norske myndigheter. Deres eksistens var derfor nesten i seg selv som en kriminell handling å regne, ifølge myndighetene. De ble derfor svært hyppig registrert, kontrollert og arrestert. I disse arkivene finnes det ofte mye personinformasjon om enkeltmennesker, og gjerne bilder.

KILDER I NORGE

KIRKEBØKER OG FOLKETELLINGER

Norske rom hørte fra starten til den katolske kirke. Men på grunn av sitt flyttemønster hadde de sjelden noe fast bosted eller en kirke de tilhørte.

Under registreringen av Josef Karolis bryllup, i *Ministerialbok for Onsøy prestegjeld, Onsøy sokn 1899–1966*, står det for eksempel «Viet av den katolske prest i Fredrikstad. Samtlige opholdt sig tilfældigvis i Onsø under deres vandring jorden rundt».

Når det gjelder registreringer av fødsler og lignende finnes det ikke så mye av dette. Få fødselsattester finnes og mange norske rom visste ikke nøyaktig når de var født.

ARKIVET ETTER JUSTISDEPARTEMENTET

Dette arkivet ligger i Riksarkivet. Noen av underarkivene som nevner norske rom er: «4. Politikontor P4», «Den nye fremmedloven», «Fremmede lands fremmedprotokoll. Danmark, Sverige», «Fremmedloven», «Grensekontroll», «Justisdepartementet, 3. Politikontor P3 Journaler, Journaler og overgripende registre», «Passforskrifter. «Pass» reisekort for statsløse», «Sigøynere», «Statsborgersaker 1924–P 2258–2700» og «Statsborgersaker 1924–P 2701–3000».

ARKIVET ETTER SENTRALPASSKONTORET/ STATENS UTLENDINGSKONTOR

Dette arkivet ligger i Riksarkivet. Noen av underarkivene som nevner norske rom er: «Fremmedkontroll. Sentral passkontoret/ Statens utlendingskontor Generell korrespondanse Generelle saker (også personalsaker og enkelt saker) RA /S-1561/E/Eb/L0040», «Journaler. Sentral-

passkontoret/Statens utlendingskontor RA /S-1561/C/Cb/L0016», «Sentralpasskontoret Aa-Ham», «Sentralpasskontoret Han-Ma», «Sentralpasskontoret Me-Ø», «Sentralpasskontoret/Statens utlendingskontor. Generell korrespondanse Generelle saker (også personalsaker og enkeltsaker) RA/S-1561/E/Eb/L0049», «Sentralpasskontoret/Statens utlendingskontor Generell korrespondanse Generelle saker (også personalsaker og enkelt saker) RA/S-1561/E/EB/L0043».

ARKIVET ETTER SOSIALDEPARTEMENTET

Dette arkivet ligger i Riksarkivet. Et av underarkivene som nevner norske rom er «Omstreifere (A og P)».

ARKIVET ETTER UTENRIKSDEPARTEMENTET

Dette arkivet ligger i Riksarkivet. Noen av underarkivene som nevner norske rom er «G17-B-02/24. Norge-dv. Land. Ang. Utstedelse av norsk pass til sigøynere og spm. om innreisetilattelse til Norge», «G17-F-03/31 Danmark – Norge. Visumsøknader fra kapellmester Berenys sigøynrerorkester», «P-15-D-20/16 Russland-Norge. Leg. Petrograd. Anmodning UD om å undersøke hvorvidt sigøynrerfamilien Taikonen var statsborgere» og «P20-N-02/15 Sverige-Norge. Leg. Stockholm. Ang. Sigøynrerfamilien Dejkon som skal sendes fra Göteborg til Norge. Anmodning om at familien må videresendes direkte til Danmark hvor den har hjemstavnrett».

FANGEERSTATNING TIL NORSKE SIGØYNERE

Dette arkivet ligger i Oslo Byarkiv. Arkivet består av korrespondanse om fangeerstatning til norske rom etter krigen. Det var Leif Nordstrand, formann i arbeidsutvalget i Erstatningsrådet for tidligere politiske fanger, som førte saken for dem.

VÅRE FALNE

De 64 norske rom som ble drept under andre verdenskrig ble tatt med i Våre Falne-basen i 2015. Denne databasen ligger på VGs nettsider.

KILDER I UTLANDET

POLEN

PAŃSTWOWE MUZEUM AUSCHWITZ-BIRKENAU

I dette museet finnes det blant annet arkivmateriale knyttet til norske rom og liste over kvinner som ble plukket ut til medisinske, vaginale eksperimenter 20. januar 1944. Det finnes også innregistreringsprotokoller fra Zigeunerlagan, som var leiren der sigøynere ble sendt i Auschwitz/Birkenau.

LITTERATUR

En for hverandre: sigøynerne Milos Karoli og Frans Josef forteller

KÅRE LILLEHOLT

Det finnes få historier fortalt av norske rom har blitt skrevet ned. Dette er et unntak. Milos Karoli og Frans Josef overlevde Holocaust og forteller sin historie i denne boken. Denne boken har ligget som grunnlagsmaterie for senere forskning på minoriteten.

Å bli dem kvit

MARIA ROSVOLL, LARS LIEN OG JAN ALEXANDER BRUSTAD

Denne store rapporten om norske rom ble skrevet av HL-senteret og utgitt i 2015. Rapporten ligger på nettet og dokumenterer norske roms skjebne før, under og etter andre verdenskrig.

Et uønsket folk. Utviklingen av en «sigøynerpolitikk» og utryddelsen av norske rom 1915–1956

JAN ALEXANDER SVOBODA BRUSTAD, LARS LIEN, MARIA ROSVOLL OG CARL EMIL VOGT

Boken ble utgitt i 2017 og er en videreføring av «Å bli dem kvit»-rapporten, med flere kilder og enda mer informasjon om enkeltskjebner enn du finner i rapporten.

TYSKLAND

INTERNATIONAL TRACING SERVICE

I dette arkivet finnes det mer enn 30 millioner dokumenter fra ulike konsentrasjonsleirer, blant annet mange dokumenter om enkeltmenneskers opphold om leirene. Du kan be om å få tilsendt dokumenter på e-post mot et administrasjonsgebyr.

BELGIA

DIRECTION GÉNÉRALE VICTIMES DE LA GUERRE

I dette arkivet finnes det arkivmateriale knyttet til ofre etter andre verdenskrig. Norske rom, fra flere ulike familier finnes her.

ARCHIVES GÉNÉRALES DU ROYAUME

I Nasjonalarkivet i Belgia ligger det flere personlige mapper etter norske rom, fra flere ulike familier. Som Kristian Joseph Modeste, Karl Modis, Dika Zikali, Czardas Josef, Josef Karoli, Kall Josef (Karl Josef), Oskar Bo Josef, Marie Karoli, Josef Bello, Polykarp Karoli, Clara Kall (Klara Karoli), Jeanne Galut-Modis og Stevo Karoli.

KILDER:

- Lars Lien
- Rapporten «Å bli dem kvit» av Maria Rosvoll, Lars Lien og Jan Alexander Brustad. Flesteparten av kildene til norske rom som er nevnt i denne artikkelen er hentet fra denne rapporten.

Peter Reinholtsens

Peter Reinholtsen blei født i tukthuset i Trondheim den 15. august 1777. Der satt foreldra hans, Ane Tobiasdtr. og Reinholt Kaspersen, fengsla for medvirkning til innbrudd. Peter blei født inn i Norges største taterslekt: Reinholtætta. I denne historia skal vi følge hans liv fra start til slutt.

■ JONNY LYNGSTAD

Peter var 1 år og 7 måneder da mora ble løslatt. Trolig hadde han tilbrakt hele denne tida i lag med henne i tukthuset. Hvordan denne tida har virka inn på et lite barnesinn, kan vi sjøl tenke oss. Det var nok ikke den koseligste plassen å vokse opp på.

Da foreldra var løslatt, fulgte han dem til Hemne i Sør-Trøndelag og videre til Nordmøre. Vi må gå ut ifra at han var med dem på deres omflakkende liv den delen av året da de ikke var stedbundne. Vi har mange forhør av tatere og andre omreisende der det blir fortalt at barna reiste sammen med foreldra, helt fra nyfødte barn og oppover. Trolig ble livet noe roligere da de slo seg ned på Sandneset i Eide, men faren dro uten tvil rundt og skar hester i sommerhalvåret. Dette hadde han og sønnen Henrik fått bevilling til i fogderia Fosen, Nordmøre, Romsdal og Sunnmøre. Jeg har kopi av denne bevillinga, som var et offisielt dokument som måtte legges frem for bøndene som ble besøkt. Denne var utstedt av amtmann Hammer i 1792 og tinglyst i panteboka nr. 6, 1799–1804, s. 99 for Nordmøre. Denne panteboka finnes i Statsarkivet i Trondheim.

I et forhør på Tjøtta under Helgeland sorenskriveri i slutten av august 1806 fortalte Peter at han hadde bodd sammen med foreldra fram til cirka 1789. Da kom han i tjeneste hos Ole Andersen i Bud i Romsdal, et sted han var i 8 år.

KONFIRMERT OG GIFT SAMME ÅR

Så kom året 1797, som ble et travelt og begivenhetsrikt år for Peter. Først ble han konfirmert i Hustad kirke, Fræna, den 22. januar. Konfirmasjonsalderen på den tida varierte fra 14–15 år og oppover. Jeg har selv funnet en person som ble konfirmert i 27-årsalderen. Det var ganske mange som var 18–19–20 år før de fikk stå for

presten og blei konfirmerte. Derneft var han hos presten på Kvernes, Averøy den 14. februar og ba om å bli trolova med Ane Maria Israelsdtr. fra Ekkerhaugen under Halåsen i Eide.

Det ble lyst for dem i Kornstad kirke, Averøy, den 26. februar og de ble gift den 14. mai. Den 17. desember samme år fikk de en gutt som i dåpen fikk navnet Lars og var oppkalt etter Ane Marias stefar. Alt dette skjedde altså i løpet av 11 måneder. De fikk nok en gutt, Andreas, i 1800, så en dødfødt gutt i 1803 og året etter ei jente, Ane Petrine (Petrikka), som ble døpt i Bud kirke 5. juli 1804.

Ved folketellinga i 1801 bodde de oppe på plassen sammen med Ane Marias mor og hennes stefar. Peter er her titulert som hesteskjærer, som sin far og storebror.

UT PÅ REISE

Vi må gå ut fra at Peter drev på som hesteskjærer og vevskeibinder i sesongene, mens kona og hennes mor og stefar tok seg av gardsdrifta på husmannsplassen. Vevskei er en del av en vevstol.

Rundt 1805 reiste han fra kone og barn og ut på veien for godt. I forhøret på Tjøtta året etter fortalte han at han reiste fra kona fordi han ikke var fornøyd med henne.

Han reiste nå sammen med Siri, som også var av taterslekt. Sammen med dem var også Carl Fredriksen Palm og hans «kone», Karen Andersdtr., som sa at hun var fra Fron i Gudbrandsdalen. Jeg skriver kone i gåseøyne, fordi han i et senere forhør oppgav at de var gift, men det ble ikke ført bevis for dette. Presten på stedet de sa de ble gift, kunne heller ikke stadfeste dette fra kirkeboka. Dessuten reiste også unggutten Fredrik Jørgen Mørk Ellevsen sammen med dem. Han var sønnen til Karen.

skjebne

Tukthuset i Trondheim, hvor Peter ble født. FOTO: WIKIMEDIA COMMONS

RØMTE FRA ARRESTEN

Årsaken til at de havna i avhør i 1806, skyldtes at de hadde stjålet forskjellige redskaper, sjøutstyr og krambodvarer fra et naust og ei brygge på garden Stokkasjøen i Vevelstad. Mesteparten av de stjalne varene ble funnet om bord i båten til tyvene. Fra forhøret går det fram at tateren Johannes Lindblad også var med på tyveria, men han ble ikke fakka.

Rett etter at de ble satt i arresten, som trolig var på Tjøtta, fikk gutten Fredrik en kniv av en mann som het Jonas Larsen Lind. De satt sannsynligvis i en lokal arrest, der det ikke var noen vakt som fulgte med på hva fangene foretok seg og hvem som besøkte dem.

Jonas var halvbroren til Peter, de hadde samme mor. Ei natt prøvde Fredrik og Peter å skjære i stykker døra til cella de satt på, men de ble ikke ferdige med arbeidet og forsøket ble oppdaga. Siden fikk Peter en navar, en lang, kjegleforma spiralbor, av Jonas, og med denne bora de sund døra til sitt eget rom og brakk sund låsen til Carls dør.

Carl smøg jerna av seg og alle sammen rømte. Peter fikk ikke jerna av seg, så de andre måtte bære ham ned til sjøen hvor de fikk ham løs. Her fant de også en båt, som de stjal. De rodde så til fastlandet, senka båten og reiste videre over land. Mat, klær og penger fikk de fordi Peter ga seg ut for å kunne helbrede sjukdommer som de underjordiske hadde forårsaka. Dette forteller han i forhøret. Seinere ble de fakka på garden Hamnes og brakt tilbake til arresten.

ETT ÅRS TUKTHUS FOR PETER

Så fulgte nye forhør. Peter tilsto at alle tre hadde vært like delaktige i tyveria. I saker hvor fremmedfolk var innblanda, sendte sorenskriveren brev til de ulike prestegjelda og fogderia, hvor de tiltalte hadde sagt at de var døpt eller hadde oppholdt seg. Etter hvert kom det svar tilbake. Ett av dem var fra presten de Besche i Kvernes prestegjeld. Han kunne bekrefte noe av det som Peter hadde fortalt angående foreldra, kona og

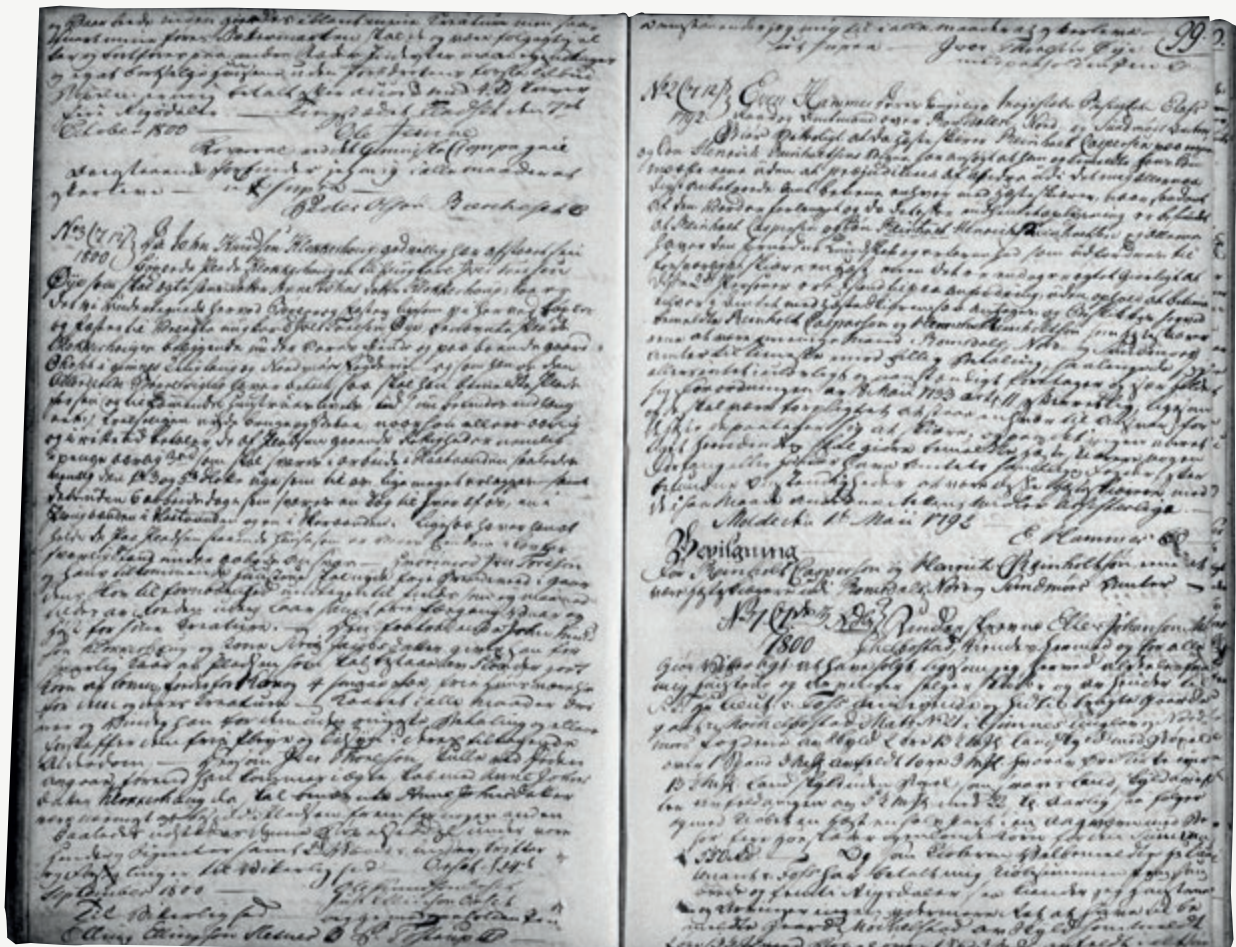

19. Julij	Petter	Julij	Petter Reinhold	Ellen og sin	1834	Petter Reinhold
4 ^{de}		18 ^{de}	Helt Reinhold	for et skredde		Helt Reinhold
			for Romsdals	Kornelius		for Romsdals
			og Johanne	skredde		for Romsdals
			siel og hustru	skredde		for Romsdals
				for Kone		for Romsdals
				for Børger		for Romsdals
				for Hermede		for Romsdals
				for Nat. skredde		for Romsdals

Fra ministerialboka for Nærøy prestegjeld, Nærøy sokn – 1816–1829, s. 5, hvor dåpen til Petter Pettersen Reinholt er innført. I anmerkningsfeltet helt til høyre har presten ført inn: «Petter Reinholt druknede ved Marøestranden, da han forsætlig traade Baaden om for at omkomme sin Kone og sit Barn /: som han troede sig ey at være Fader til:/ samt 2de andre. Idet han Krængede Baaden om sagde han – I skal til Helvede alle sammen – Han allene omkom d. 9de Oct: 1816.» Han finnes ikke innført blant gravlagte i Nærøy, noe som må bety at de ikke fant liket av ham etter at han drukna.

Bevilling som hesteskjærer

Bevilling som hesteskjærer. Bevillinga er datert 1. mai 1792 på Molde og utstedt av Even Hammer som var etatsråd og amtmann over Romsdals amt, nåværende Møre og Romsdal fylke. Reinholt Kaspersen og sønnen Henrik hadde søkt om å bli hesteskjærere i dette amtet. Amtmannen hadde innhenta opplysninger som viste at begge to hadde den nødvendige kunnskap og erfaring som behøves for denne profesjonen. Dessuten var det godt gjort at de kunne greie å betjene enhver i hele amtet som behøvde hjelp til å skjære hesten sin. De måtte forholde seg til ei forordning fra 1733, samt stå til ansvar for de hestene som de måtte skjære. De tre fogdene i Romsdal amt skulle påse at ingen hindra Reinholt og Henrik i å gjøre jobben sin rundt om i amtet. Denne bevillinga finnes i Pantebok nr. 6 – 1799–1804, s. 99 for Nordmøre sorenskriveri.

oppholdet på Halåsen i Eide. Dessuten skrev han at Peter var anklaga for å ha gjort innbrudd i ei smie på Frei og stjålet smedutstyr fra naboen på Halåsen.

Dommen, som falt i juni året etter, lød på ett år i tukthuset for Peter, to år for Carl og seks måneder for Fredrik. Til tukthuset i Trondheim kom de i begynnelsen av august samme året. Carl og Peter rømte fra tukthuset om hausten. I lag med Iver Knutsen Hammervold og Elias Jørgen Iversen, som nok var folk de traff på etter å ha rømt, foretok de flere innbrudd og tyverier før de atter ble fakka. Og dommen i stiftsloverretten den 27. januar 1808 lød slik: Peter tre år og Carl tre år. Iver ble innsatt på livstid fordi dette var hans tredje dom for tyveri, mens Elias tidligere var dømt til livsvarig tukthus i 1803 for barnemord. Protokollen for slaveriet viser at Carl rømte igjen den 10. oktober 1809. Han ble aldri funnet igjen. Iver døde 12. april 1810 i slaveriet.

PETER SINE SISTE ÅR

Peter slapp ut fra slaveriet 2. februar 1811. Nå må vi helt fram til 12. juli 1816 før vi finner nye opplysninger om ham. Den dagen ble sønnen Petter døpt i Nærøy, Nord-Trøndelag. Han var født 4. juli dette året og i kirkeboka står kursmed Peter Reinholt fra Romsdalen oppført som far. En kursmed var en smed som også fungerte som dyrlege. Mora het Johanna Nilsdtr. Denne sønnen fikk seinere fem barn med fire forskjellige kvinnfolk uten å være gift med noen av dem. Det finnes mange etterkommere etter ham i dag. I kirkeboka for Nærøy er det ført inn at Peter hengt seg utafør ei høyløe hausten 1852 og ble nedsatt på kirkegården i all stillhet.

I anmerkingsfeltet ved døpen i 1816 har presten ført inn:

Petter Reinholt druknede ved Marøestranden, da han forsøtte traade Baaden om for at omkomme sin Kone og sit Barn /: som han troede sig ey at være Fader til:/ samt 2de andre. Idet han Krængede Baaden om sagde han – I skal til Helvede alle sammen – Han allene omkom d. 9de Oct: 1816.

Han finnes ikke innført blant gravlagte i Nærøy, noe som må bety at de ikke fant liket av han etter at han drukna.

HVA SKJEDDE MED ANE MARIA?

Peters kone, Ane Maria Israelsdtr., slo seg sammen med messingsmed Andreas Kristensen Røe. De fikk tre barn sammen i 1810, 1813 og 1817 før de endelig fikk lov til å gifte seg i 1818 da det ble kjent at Peter var død. De slo seg til slutt ned på Petrineplassen under garden Lyngstad, se Eideboka b. 7, s. 674. Her døde hun som fattiglem i 1842, mens Andreas fraus i hjel året etter.

Deres eldste sønn, Lars, som ble født i 1797, fikk en sønn med Ingeborg Iversdtr. Han fikk navnet Peder

Marta Pernille Martinusdtr. Abel var oldebarn av Peter Reinholtzen. Hun ble født 16. februar 1864 på Petrineplassen, Lyngstad, Eide og ble gift 7. oktober 1887 i Bergen med John Henrik Merthens Abel. Mathias Abel, far til John Henrik, var 4-menning med matematikeren Niels Henrik Abel. Marta og John Henrik slo seg ned i New Jersey, USA. Eier av bildet: Qwen Abel Stuler, USA.

Jørgen og ble født 13. november 1820 på Ørlandet. Han ble konfirmert i 1842, mens han satt inne på straff på Bergenshus festnings straffeanstalt. Han ble gift to ganger og fikk til sammen ti barn, se *Gard og ætt Tysvær 2, Tysvær sokn*, s. 82 – mange etterkommere.

Deres yngste barn, Ane Petrine, ble gift sommeren 1843 med enkemannen Nikolai Johannesen fra Tynset. De bodde sammen med hennes foreldre på Lyngstad og fikk dattera Ane Maria i 1843. Hun igjen fikk dattera, Marta Pernille, i 1864, se bilde med tekst.

Gjennom denne artikkelen vil jeg gjerne vise at det er fullt mulig å finne sine forfedre mange ledd bakover i tid sjøl om man slekter fra de reisende. Tålmodighet og god hjelp fra andre slektsforskere har vært viktig for å få fram de opplysningene som er presentert her. En stor takk til John Aalen, Knut Ellefsen, Kåre Hasselberg, Sivert Perry Nerland og Ole Øystein Nybø som opp gjennom åra har gitt meg mange opplysninger. ■■

Om du vil lese historia om Peters foreldre, om innbruddet de var medskyldig i og dommen de fikk, kan du lese denne i *Slekt og Data* nr. 3, 2015, s. 18–20. Dette bladet finner du på våre nettsider.

Oppdaget skogfinske røtter

Ved hjelp av sosiale medier og DNA-testing oppdaget vi at svigerfaren min hadde skogfinsk blod i årene

■ EVA KRISTOFFERSEN

Svigerfar har alltid visst at han var adoptert og ville at vi skulle prøve å finne ut noe om hans slekt. Han visste ingenting om sine biologiske foreldre.

Vi startet gravingen i svigerfars historie tidlig på 90-tallet. Svigerfar visste at han var adoptert fra et barnehjem i Drøbak, så vi dro til Drøbak kirke og fant dåpen hans i kirkebøkene der. Vi var heldige, for begge foreldrenes fulle navn og fødselsdata stod der. Som faddere var det oppgitt to slumsøstre fra Frelsesarmeen. De jobbet på barnehjemmet Solgry. Her bodde svigerfar frem til han ble adoptert av sine nye foreldre, da han var rundt to år.

BESØK I DRØBAK

I Drøbak benyttet vi anledningen til å besøke Solgry for å snakke med de ansatte der. De hadde svært lite dokumentasjon om min svigerfar. Tyskerne hadde overtatt hele hjemmet under krigen, og det meste av arkivene var gått tapt. Men de hadde en liten håndskrevet bok med fortegnelser over barna som hadde bodd der. De skulle lete etter den mens vi dro på neste besøk: lokalavisen. Svigerfar hadde fortalt at han var blitt adoptert etter en brann på barnehjemmet. Denne hendelsen ville vi vite mer om.

Vi fikk komme ned i kjelleren til avisen, og satt på noen dekk og lette i gamle aviser, men fant ingenting om brannen. Denne historien var nok bare noe hans adoptivforeldre hadde funnet på. Tilbake på Solgry hadde de funnet boka. Der stod det at svigerfar var født på en fødselsklinikk og at moren hans hadde bodd der med han i starten. I kirkeboken stod det at hun var husholderske, og vi tror at hun mest sannsynlig var ansatt hos barnefaren da hun ble gravid. Kona til denne mannen var sengeliggende på det tidspunktet svigerfars biologiske mor ble gravid og paret hadde små barn. Så det er ikke tvil om at de trengte hushjelp, noe hun altså var. Det har også vært ganske vanlig gjennom tiden at hushjelper ble gravide med sin arbeidsgiver.

NY FAMILIE

Nå hadde vi noen navn å gå etter, og fant fort fram til en del data om hans foreldre. Faren jobbet i NSB og vi fant et bilde av ham i NSBs bok over ansatte. Det var ikke tvil hos oss om at vi hadde funnet riktig person, for svigerfar var ganske lik sin far. Senere har vi også fått høre at min mann er veldig lik andre mannlige slektninger fra farssiden.

Alt dette rakk vi å finne ut før svigerfar døde i 2001. Men jakten fortsatte også etter dette.

Jeg bruker MyHeritage til slektsforskningen min og en av min manns tremenninger fant oss der. Tremeningen visste at hun var i slekt med svigerfar, siden jeg hadde registrert ham med biologiske foreldre. Hun fant da sin bestefar oppført som hans far. Hun tok kontakt med meg, og vi dro for å besøke henne. Vi hadde en kjempehyggelig dag og fikk til og med en del bilder av denne biologiske faren. Hun kunne fortelle at familien aldri hadde hørt om svigerfar. Det var imidlertid så lenge siden det hendte og alle involverte var døde, så hun syntes bare det var gøy med ny familie.

Vi har i ettertid også hatt besøk av en annen tremenning av mannen min. Det hjelper mye at flere av tremenningene hans driver med slektsforskning og derfor er litt over middels interessert i temaet.

AVDEKKET TILFELDIG SKOGFINSKE RØTTER

At svigerfar hadde skogfinsk blod i årene oppdaget jeg ved en tilfældighet. Jeg hadde problemer med å lese hva som sto på dåpen til mormoren til svigerfar og ba om hjelp i en Facebook-gruppe. Hjelp fikk jeg umiddelbart, samt noen bemerkninger om at dette var snakk om en person av skogfinsk slekt.

Jeg kjøpte da noen hefter om noen av finneslektene fra Solør Slekthistorielag. Disse bøkene inneholder oppramsing av finneslekter. De siste som er ført opp der er født midt på 1800-tallet, og de er ført opp med nummer og foreldrenes navn. Slik kan du lett lete bakover i slekta. Bøkene starter med de første som kom til Norge på begynnelsen av 1600-tallet.

hos bortadoptert svigerfar

DNA-TESTEN GAV BEKREFTENDE SVAR

For å finne ut enda mer om slekten, tok vi en DNA-test. Jeg har gjennom mange DNA Matcher fått bekreftet slektskapet svigerfar har til alle sine biologiske beste foreldre. Min manns nærmeste slekt har ikke DNA-testet seg, men når jeg følger hans linje bakover til jeg treffer noen som er felles med en av hans DNA Matches, vet jeg at jeg er på rett spor. De fleste sammenfallende anene jeg finner er fra 1600-tallet, men noen er også fra langt opp på 1800-tallet.

Gjennom DNA-testing fikk vi også et etnisk estimat som viste at mannen min var 50,9 prosent finsk, 48,3 prosent skandinav og 0,8 prosent eskimo/inuitt.

Jeg har blitt veldig nysgjerrig på å finne ut mer om livet til skogfinnene og kommer til å fortsette og jobbe for å få mer kjøtt på bena til denne historien, gjennom både svensk og norsk litteratur og kilder. Jeg har også store ønsker om å dra på Finnskogdagene på Svullrya. Dette er et av de stedene slekta til min mann skal ha oppholdt seg, og jeg håper å finne mer informasjon der. ■ ■

På bildet ser vi Solgry, hvor svigerfar tilbragte sine første barndomsår. FOTO: HALVOR VREIM / RIKSANTIKVAREN

Oldemor Helena fra Hietaniemi

Jeg er født og oppvokst i en liten bygd, Rotsund i Nord-Troms, som tidligere lå under Skjervøy kommune, men som i dag hører inn under Nordreisa kommune. Nord-Troms er kjent som området hvor de tre stammer, samer, kvener og nordmenn, møtes. Her er historien om jakten på mine røtter.

ARNE MATHISEN

Som 14–15 åring på 50-tallet, forsøkte jeg å sette opp et slektstre. Jeg hadde full oversikt over mine besteforeldre, men da jeg spurte mine foreldre og andre voksne om hvem oldeforeldrene mine var, var det lite jeg fikk greie på. De kunne fortelle at jeg på min mors side hadde en oldemor som kom fra Rendalen og en oldefar som var av Gamst-slekten, med dansk og norsk bakgrunn. Jeg fikk også vite at en av min fars besteforeldre Moses hadde kommet over fjellet fra Finland, men at de øvrige var fra Nordreisa. Uten nærmere forklaring.

KVENSKE OG SJØSAMISKE ANER

Når jeg nå har fått god innsikt i min families bakgrunn, ser jeg at jeg har betydelige innslag av kvenske og sjøsamiske aner. To av mine oldeforeldre var kvenske, en var blandet kvensk/norsk og tre blandet sjøsamisk/kvensk/norsk. Dette forklarer kanskje hvorfor mine foreldre enten ikke hadde fått disse opplysningene fra sine foreldre, eller at de hadde fortrenget det. Fornorskningprosessen som samer og kvener ble utsatt for på slutten av 1800- og begynnelsen av 1900-tallet hadde ledet til

Marthine Mosesdatter som ble gift med Mathias, sønn av Henrik og Helena. Marthine hadde selv far som var kvensk og mor som var halvt kvensk og halvt norsk.

FOTOGRAF UKJENT. PRIVAT EIE

Det nærmeste huset er hvor man tror at Henrik Mathisen og Helena Johannesdatter bodde den første tiden i Rotsund. Foto fra ca. 1900–1910. FOTOIER: NORD TROMS MUSEUM

at kvener og samer ble betraktet som mindreverdige i forhold til nordmenn. Det kan ha påvirket mine forfedre til å ikke nevne noe om bakgrunnen sin.

Som pensjonist i Oslo tok jeg opp tråden med å finne ut av min families bakgrunn og begynte som de fleste andre med kirkebøker og folketellinger. Stor var min forbauselse da jeg i folketellingen 1875 oppdaget at av alle familiene i bygda jeg kommer fra, var det kun i familiene til to av mine oldefedre at de til daglig talte kvensk. I alle andre familier talte de norsk! Dette trigget forskerengen mitt, og det jeg har funnet har gitt meg mye ny kunnskap om og forståelse av mine forfedres liv og om egne røtter.

RØTTER I TORNEDALEN

Flere av mine forfedre har røtter i Tornedalen, men jeg vil i denne artikkelen spesielt ta for meg historien om en av dem, oldemor Helena Johansdotter Jupakaniemi (1828–1913). Da hun giftet seg med min oldefar Henrik Mathisen (1822–1896) i 1854, er det anført i kirkeboken at hun var født i Sverige. Det ga meg en pekepinn, og en tremenning av meg kunne fortelle at han hadde hørt noen nevne at hun muligens kom fra et sted i Sverige som het

Hietaniemi. Da var det å kaste seg over Sverige, og jeg fant frem til Släktdata som har en gratis søkbar database. Det viste seg at databasen hadde god dekning av Hietaniemi kyrkosocken og jeg fant raskt frem til Helena, hennes foreldre og søsken. Jeg abonnerte senere på databasen til Riksarkivet i Sverige og fikk bekreftet de opplysningene jeg hadde funnet i de skannede kirkebøkene. I tillegg fikk jeg tilgang til den nyttige kilden husförhørslingder, som ga meg utfyllende opplysninger om familien.

LAPFÖGDER OG BIRKARLER

Helena var født i Niemis, en liten bygd like nord for Hietaniemi kirke i Övertorneå ganske langt syd i Tornedalen. Foreldrene, Johan Henriksson Jupekanemi (1795–1855) og Maria Magdalena Adamsdotter Juvani (1796–1838), hadde giftet seg i Hietaniemi 1819. De bosatte seg i Niemis hvor Maria Magdalena var fra. Farens familie hadde i flere generasjoner bodd i området noe lenger nord i Övertorneå på svensk side og i Ylitornio på finsk side av Torneelven.

Med god hjelp av opplysninger svenske slektsforskere har funnet tidligere, har jeg kunnet følge moren Maria

Mathias, sønn av Henrik og Helena, fikk oppført dette huset på den nordre delen av Nord-Rotsund gård.

FOTO FRA CA. 1935. FOTOGRAF UKJENT. PRIVAT EIE

Magdalenas forfedre mange generasjoner tilbake, via kyrkoherde Isacus Clementis Curtilius som var prest i Hietaniemi 1645–1670 og til flere generasjoner av familien Tullki. De var lappfogder og birkarler på 1500- og 1600-tallet. En birkarl var en som reiste rundt i lappmarkene og inndrev skatt fra samene. Disse opplysningene har jeg ikke primære kilder til, men jeg har sjekket opplysninger opp mot flere forskjellige kilder tilgjengelig på internett og har tro på at de er riktige, men tar naturligvis forbehold. Kirkebøker og husförhørlängder for Hietaniemi er tilgjengelig tilbake til henholdsvis 1721 og 1783.

Maria Magdalena fødte i perioden 1819–1833 hele ti barn mens de bodde i Niemis, men de tre siste som ble født i henholdsvis 1830, 1832 og 1833 døde alle som spedbarn. Historien sier at det var harde tider i Tornedalen på den tiden, med dårlige avlinger og derav sult. Det er grunn til å tro at det var denne håpløse situasjonen som ledet til at Johan og Maria Magdalena bestemte seg for å begi seg nordover. Opp den lange Tornedalen, over fjell og vidder, og ned til kysten i Nord-Troms. Det må ha vært en meget strevsom tur som jeg anta måtte foregå til fots, hvis de da ikke fikk skyss med elvebåter på sommeren eller med reinsleder på vinteren.

FRA JOHAN TIL JOHANNES

Husförhørlängden viser at familien var registrert i Niemis frem til og med 1833. Da levde de syv eldste barna, som nok alle ble med på flyttingen nordover i 1834. En av døtrene Anna Christina, født 1824, har jeg imidlertid ikke funnet igjen i Norge, så jeg tror hun døde underveis. Det var dermed en familie med seks barn som kom frem til kysten, hvor de fikk anlagt et småbruk i Strømfjord (den gang Skjervøy, nå Nordreisa kommune). Den eldste av barna, Brita Greta var 15 år da de kom til Norge. De yngste, Helena og Isak, var fem og seks år gamle. Året etter at de kom til Strømfjord ble datteren Caroline født. Da de kom til Norge ble navnet til faren Johan skrevet Johannes, og familienavnene ble da Johannesen og Johannesdatter. Dette var kanskje noe presten fant på for å fornorske navnene.

MÅTTE FINNE SEG EN NY KONE

Faren Johannes (Johan) var smed, noe det neppe var så mange av i Nord-Troms på den tiden. Så hans tjenester var sikkert ettertraktet. Det var likevel ikke nok til å brødfø familien, så han drev i tillegg småbruket og var fisker. Moren Maria Magdalena døde i Strømfjord i

1838, bare 41 år gammel, og Johannes satt igjen med syv morløse barn. Det var bare en løsning på det, han måtte finne seg en ny kone og giftet seg 46 år gammel med den 30 år gamle Karen Samuelsdatter (1811–1900) i 1841. De fikk tre barn sammen, og bodde da i Ytre Storvik. Dette stedet lå bedre til for fiske på Reisafjorden.

Fiske og det å ferdes i båt på den tiden var gjerne forbundet med ulykker. Sønnen Isak omkom på sjøen i 1843 sammen med to andre da han var 14 år. To dager før julaften 1855 var Johannes (60 år) og sønnen Johannes (29 år) på fiske ute på Reisafjorden og ble nok overrasket av dårlig vær. Båten veltet, de druknet og ble ikke gjenfunnet.

«HENRIK FINNEDRÆNG OG ANE FINNEPIGE»

Helena, som skulle bli min oldemor, traff sin tilkommende mann Henrik Mathisen og giftet seg med han i Skjervøy kirke i 1854. Han var fra Tømmernes litt opp i Reisadalen. Ekteparet bosatte seg først på Rundslett (nær Rotsund), hvor de sannsynligvis bygget et lite småbruk. Henrik hadde sjøsamiske aner på begge sider, muligens også noe kvensk. Da hans besteforeldre på morssiden giftet seg, ble de i kirkeboken betegnet som «*Henrik finnedræng og Ane Finnepige*», og da hans bestemor Solvi på hans farsside ble døpt, fikk hun betegnelsen

«*Egtedøbt Jon Pedersøn Find Barn*». Samer ble på den tiden betegnet som «finn».

Det var nok litt tak i Henrik, for da «Foreningen til Leilendingsvesenets Opphevelse i Skjervøy» la ut det tidligere krongodset «Skjervøygodset» til salg i 1860, kjøpte Henrik en betydelig del av gården Nord-Rotsund som da var ledig. Gården hadde tidligere vært lensmannsgård i en periode. Det var ingen storgård med noe særlig dyrket mark. Det var knapt mat til en ku eller to og noen sauer. Fiske ble derfor en nødvendig tilleggsnæring.

Helena fødte seks barn, men bare tre av dem vokste opp. Den eldste sønnen Johan ble ikke gift. De to andre sønnene Peder og Mathias delte gården mellom seg da faren Henrik døde i 1896. Helena døde 84 år gammel i 1913.

Mathias Henriksen (1860–1924), min bestefar, giftet seg 1892 med Marthine Mosesdatter (1869–1944). Marthine var datter av Moses Eriksen (1830–1891). Han var kven og flyttet til Norge fra Pello i Finland med sine foreldre i 1833. Moren Elen Birgithe Eliasdatter (1829–1889) hadde norsk far og kvensk mor som var en fjern slektning av Helena Johannesdatter. ■ ■

KILDER

- Riksarkivets digitale arkiv, Sverige. Skannede kirkebøker og husförhörslängder.
- Släktdata, www.slaktdata.org. Søkbare digitaliserte kirkebøker.
- Digitalarkivet, Norge. Digitaliserte og skannede kirkebøker og folketellinger.

Hietaniemi kirke i 2015.
FOTO: ARNE MATHISEN

Mange stammers møte

Da jeg begynte å kartlegge farsslekta til min yngste datter, åpnet det seg et konglomerat av etnisitet.

■ TONE MOSEID

I alle de årene jeg har lett etter egne formødre og -fedre har jeg stort sett bare funnet bønder og husmenn. Et lite innslag av skogfinsk slekt fra Hof i Solør er det mest eksotiske jeg har klart å spore opp, sammen med en svensk gjestearbeider. Men da jeg begynte å kartlegge farsslekta til min yngste datter, åpnet det seg et konglomerat av etnisitet.

KVENSK, SAMISK OG RUSSISK

Finnmarksslekta hennes består av litt kvensk, litt samisk, et innslag russisk, og et knippe med arbeidsmigranter fra både Trondheim, Follidal og Tromsø. Dette er et konkret eksempel på det som kalles for tre stammers møte. Det var lite snakk om dette i familien, men det er all grunn til å tro at hele familien snakket både finsk, norsk og kanskje samisk i hjemmet til min datters tippoldemor, Anna Samuelsen. Hun ble født i 1904 i Tana, og døde i 1985 på Toten. Der bodde hun mesteparten av sitt voksne liv, etter å ha blitt tvangsevakuert dit fra Finnmark under krigen.

Gjør dette min datter Siri til same? Ikke helt og holdent. Er hun kvensk? Tja, det også. Selv er hun stolt av røttene sine, både de norske, de kvenske og de samiske. Dette har med identitet å gjøre, og det er fullt mulig å føle en tilhørighet til ulike etniske opphav, like mye som man kan føle tilhørighet til steder, regioner, land og den nærmeste familieflokken sin.

Jeg har hentet fram to av kvinnene i min datters slektstre, den ene vaskeekte kven, den andre med røtter sørpå, men gift med en fjellsame. Sammen representerer de nettopp dette etniske mangfoldet som er så spesielt for Finnmark.

EVA ISAKSDATTER

Anna Samuelsens far, Jacob Samuelsen Aahogainen var født i Karjalasta i Finland/Russland, sier kirkeboka. Kona Amanda Josefine Johansen var født i Tana, og var

datter av Johan Abraham Johansen, ført opp som kvæn og fisker når hun døpes i 1887. Fornorskingen krevde sitt. Skulle du eie land og dyrke egen mark som fiskerbonde, måtte du være norsk. Da blir Aahogainen til Samuelsen.

HVORDAN LEVDE DE? HVEM VAR DE?

Det er ikke så lett å finne hverken fotografier eller mer kildemateriale om dem, selv om det ikke er mer enn litt over 100 år siden de døde. Men når jeg leter videre, åpner det seg et lite kikkhull inn i historien som gjør inntrykk. Johan og Anna bor på Norskholmen i Tana, en øy midt i Tanaelva. Der ble Johan født, og foreldrene var Johan Mathias Ala fra «Kittilä, Lappi, Finland», som det står i kirkeboka – og kona hans Eva Isaksdatter, født i Kolari, også Lappland. Eva dør 1. januar 1869, bare 39 år gammel, på Norskholmen. I kirkeboka kan jeg lese: «Døde af den saakaldte Kvænfeber.»

Hva er dette? Jeg leter videre, og finner at den latinske betegnelsen er *febris recurrens*, på norsk nervefeber. I boka *Finnmarkens Amt*, bind 2, kan jeg lese:

Kopperne optraadte mest i Vestfinmarken, medens det i 1803 heder om Østfinmarken, at kopperne ikke der har været kjendt i mands minde, men derfor frygtede man for, at de, hvis de engang skulde udbryde, kunde blive aldeles ødelæggende. Vistnok reiste kirurgen omkring i Finmarken for at vaksinere og havde en hjælper med sig, men trods alle foranstaltninger gik det traat med vaccinationens indførelse som med alt nyt. I 1808 var der paa Ingø en hel del konfirmander, paa hvilke alle overtalelser fra kirurgen, sorenskriveren, fogden og skoleholderen var Spildte; trods al øvrighedens assistance var disse unge mennesker ikke at formaa til at lade sig vaksinere paa grund af en fin, Peder Johnsens, fortolkninger og forklaringer. Først forordningen af 3dje april 1810 overvandt finnernes fordom mod vaccinationen. Leopold von Buch, der reiste i 1807, omtaler den voldsomme og smitsomme sot, som har raset i Alten og forarsagede en betydelig aftagen af befolkningen. Hele gaarde døde ud; paa de afsides steder fandt man folk liggende døde foran husene og paa veiene; de var gaaet ud midt om vinteren for at bringe den syge familie hjælp og var selv blevet overfaldt

Lars Larsen Koi, født 1872. Bildet er tatt på gården i Jarfjorden en gang på 1950-tallet. Han døde i 1954. UKJENT FOTOGRAF. FOTO I PRIVAT EIE

af sygdommen og blevet liggende kraftsløs paa veien. Sygdommen udbredte sig over hele Finnmarken, og satte befolkningen i denne provinds tilbage. Til fiskeværerne Vadsø og Kiby bragte i aaret 1811 nogle syge nordfarere en ondartet og smitsom syge med Sig, som i faa uger alene i disse to fiskevær bortrev 70 mennesker af den kun 250–300 store befolkning. I 1866 kom børnekopper til Vardø ved russiske fiskere fra Onega og angreb omkring 50 fiskere i Øst- og Vestfinnmarken. Samme aar hjemsogetes de kvænske fiskere i Varangerfjorden af en nervefeberepidemi, der antoges indført fra Finland (febris recurrens), hvilken sædvanlig kaldes kvænfeberen.

KUNNE OVERLEVD MED VAKSINE

Jeg leter videre blant døde og begravde i Tana i 1868, og finner flere ofre for denne epidemien. Eva Isaksdatter blir merkelig nok mer levende for meg, når jeg kjenner dødsårsaken. Hun døde alt for ung, og mannen ble sittende igjen alene med barna på sju, seks, fire og tre år. Min datters tipp-tippoldemor døde altså av en smittsom sykdom som en vaksine kunne stoppet.

MARIE REGINE HAGA

Marie er min datters tippoldemor, født 1875 i Jarfjorden i Finnmark. Maries farfar, Peder Olsen Haga var født på Stiklestad i 1805, og tjenestegjorde som soldat på

Vardøhus festning. Soldatene rodde ofte over til Jarfjorden i Sør-Varanger for å hente ved og torv. Der slo han seg ned og dyrket opp gården Haga, oppkalt etter hjemgården. Sønnen Lars giftet seg med Johanne Andersdatter Romsdal. Hennes foreldre kom en helt annen vei opp til Finnmark. Familien dro fra Romsdal i Follidal opp til gruvene i Kåfjord i Alta, og flyttet videre til Jarfjorden. I 1855 bodde det 19 norske og 23 samiske familier i Jarfjorden. Vakre Marie ble nok regnet for å tilhøre en av de norske familiene, men hun giftet seg med en ekte fjellsame, Lars Larsen Koi. Koislekta kan følges bakover i mange generasjoner i Sør-Varanger, og har også mange etterkommere.

KOMPLEKS IDENTITET

Slektsforskning er å prøve å finne svaret på «Hvem er jeg?» og «Hvor kommer jeg fra?» For mange er svaret like komplekst som for min yngste datter, et konglomerat av møter mellom ulike etniske grupper. Og for hennes vedkommende med solide innslag av norske østlandsbønder og litt skogfinsk slekt. ■■

KILDER I TILLEGG TIL EGEN SLEKTSDATABASE:

- Blix, Erik Schytte: Sør-Varangerslekter. Oslo 1971
- Tverrelvdalens slekts historie. Alta 1995
- <http://runeberg.org/norgeslof/20-2/0062.html>

Bruker DNA som en hjelpende

Renathe-Johanne Wågenes tok sin første DNA-test i 2014. Nå har hun en liste med over 1400 personer hun deler gener med.

■ IDA BERGITTE ANDERSEN HUNDVEBAKKE

– Den første DNA-testen tok jeg gjennom selskapet National Geographic, fordi jeg var nysgjerrig på hvilken morslinje jeg tilhørte. Jeg hadde blitt inspirert av et foredrag om DNA og slektsforskning, som understreket viktigheten av å kartlegge DNA. På samme tid leste jeg boken *Evas syv døtre – en fortelling om våre genetiske formodre*, som også gjorde meg nysgjerrig, sier Renathe-Johanne Wågenes.

VILLE FINNE UT MER

Da testresultatet var ferdig, ble hun nysgjerrig på å finne ut enda mer. Hun bestemte seg derfor for å ta det vi kaller en autosomal DNA-test. Denne testen blir anbefalt av mange å ta om du er nysgjerrig på DNA-testing, men ikke har noen erfaring med dette fra før.

– Jeg valgte å ta min test gjennom Family Tree DNA, men det finnes også andre selskap som tilbyr denne testen. Siden jeg allerede hadde tatt en test hos National Geographic, kunne jeg bare flytte denne testen over til det nye selskapet. Jeg slapp derfor å sende inn noen ny test. Da analysen var ferdig kunne jeg logge meg inn på en profil på nettet, og få opp alle andre som hadde testet seg – som jeg delte gener med. I dag er denne listen på over 1400 personer. Noen deler jeg mange gener med, andre veldig lite. Alle personer hadde også fått en «tittel», som second to fourth cousin og lignende. Akkurat dette kan være veldig forvirrende, for disse titlene er sjelden korrekte for oss nordmenn. Dette skyldes at Norge har en liten folkemengde, og mange kan derfor være i slekt med hverandre i flere ulike grener. Alle mine besteforeldre stammer for eksempel fra samme mann i Jølster. Dette klarer ikke testen å ta høyde for, sier Wågenes, og legger til at hun også har testet mange av sine eldre slektninger. Der den nærmeste eldste slektningen ikke lever, for eksempel en bestefar, har hun testet hans bror/søster.

På den måten kan hun sammenligne sine matcher med besteforeldre sine. Her kan hun da se hvilken av sine besteforeldre matchen hennes kommer fra.

– LEGG UT SLEKTSOPPLYSNINGER I PROFILEN DIN

Når du har fått resultatet begynner den egentlige jobben: finne ut hvor i slektstreet en person hører hjemme. I noen tilfeller blir du hjulpet på vei ved at en person har lastet opp slektsopplysningene sine, mens du i andre tilfeller må begynne fra «scratch».

– Jeg anbefaler alle å legge ut slektstreet sitt i profilen sin hos testselskapet de velger, for å gjøre ting enklere for dem som får match med deg. Selv om jeg vet at det også er noen som tar DNA-tester av andre grunner enn å kartlegge slekt. For eksempel var jeg i kontakt med en mann som hadde DNA-testet seg fordi han var interessert i språkhistorie. Selv har jeg drevet med slektsforskning i 30 år og har over 29 000 navn i slektstreet mitt. Mange av navnene som dukket opp gjennom DNA-testen var ukjente for meg fra før. Da jeg skulle finne ut hvor disse personene hørte til i treet, gikk jeg tilbake til 1800-tallet og tok utgangspunkt i mine slektninger som levde da. Deretter fulgte jeg alle deres etterkommer fremover til begynnelsen av 1900-tallet. Deretter gikk jeg til mine forfedre som levde på 1700-tallet og gjorde det samme der. Dette er et prosjekt jeg fortsatt jobber med. Jeg fikk også mange treff i USA, og har brukt Ancestry og kildene som ligger der for å kartlegge dem, sier Wågenes, og fortsetter:

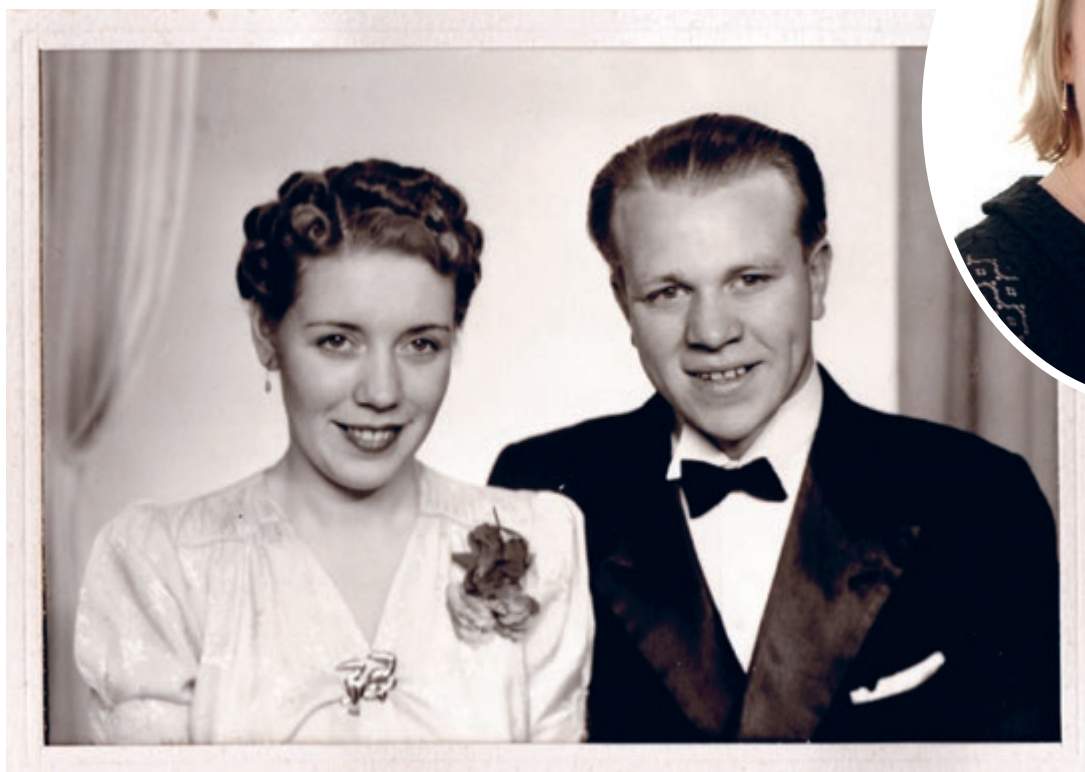
– De fleste av mine matcher som jeg har funnet felles slekt med, har jeg felles forfedre med på 1600- og 1700-tallet. Noen få er på 1800-tallet. Det vil si at jeg nok må fortsette med å gå bakover i tid for deretter å jobbe meg fremover for å finne alle mine forfedres etterkommere.

FÅ OVERRASKELSER

Hun sier at det ikke har dukket opp så mange overraskelser i arbeidet.

– Jeg visste jeg ville få mange amerikanere på treff-listen, siden jeg stort sett har slekt som stammer fra Vestlandet, som var et stort utvandringsområde. Om jeg derimot hadde fått opp mange finske matcher, ville jeg

hånd i slektsforskningen

På bildene ser vi Renathe-Johanne Wågenes og hennes farfar Harald og farmor Lilly. Førstnevnte har Wågenes flest felles gener med.

FOTO: PRIVAT

blitt veldig overrasket. Mange av mine matcher som jeg har fått bekreftet slektsforbindelse med, stammer nettopp fra mine kjerneområder på Vestlandet; Voss, Hardanger, Nordhordland og Jølster.

I tillegg til treffene, synes hun det er veldig interessant å se hvor mye gener hun har fra hver side av familien. Siden hun har testet sine besteforeldre, kan hun se hvor mange delte gener hun har med dem.

– Jeg har flest felles gener med min farfar, noe som er morsomt med tanke på at jeg har alle fargene mine etter farssiden min. Jeg er veldig lys og det er de også, mens moren min derimot er mørk.

MANGE INTERESSANTE FUNN

Wågenes kan trekke frem flere interessante historier som har dukket opp gjennom DNA-testingen.

– Jeg har blant annet fått kartlagt hvem som var rett far i en sak fra 1874. Da barnet ble født ble en mann utpekt som barnefar. Gjennom DNA-testing ble dette

bekreftet. Han kom fra Vik, og er den eneste jeg deler gener med på dette stedet. Jeg matcher også med andre personer som stammer fra denne slekten i Vik.

Hun har også en annen sak hun vil trekke frem.

– Min farmor har en oldemor som ble født utenfor ekteskap på Voss i 1833. Oldemorens far er fra Nord-Aurdal. Det er konkret informasjon om han ved dåpen og at dette er riktig barnefar er jeg ganske sikker på. DNA-test av farmor kan på mange måter bekrefte dette, ved at farmor er den eneste av mine besteforeldre som har slekt i Nord-Aurdal og den eneste som også har DNA-match med andre som har slekt nettopp her. Jeg har hørt om personer som derimot har fått seg overraskelser når de har tatt DNA-test. Noen har tydeligvis ikke vært barnefar likevel. Slike ting må man være klar over at kan skje. Jeg sa på spøk til min mor da jeg hadde sendt inn testene på min besteforeldregenerasjon: «Har du noe du vil fortelle meg, så er dette det rette tidspunktet. Snart får jeg DNA-resultatet på alle sammen». Men det gikk greit, sier hun og ler.

Økt satsing på privat

Støtten til privatarkiv, altså arkiver etter organisasjoner, bedrifter og andre private aktører, har økt den siste tiden. I høst bevilget blant annet Kulturdepartementet fire millioner kroner ekstra til Arkivverket og bevaring av arkiver.

■ IDA BERGITTE ANDERSEN HUNDVEBAKKE

Av totalsummen på ti millioner kroner var seks av dem øremerket arbeidet med privatarkiv. Før jul fikk arkiver, museer og organisasjoner over hele landet mulighet til å søke støtte til sine prosjekter fra midlene.

– Det kom inn over 100 søknader, og til sammen hadde prosjektene det ble søkt støtte til en budsjetttramme på over 50 millioner kroner. Dette viser at arkivfeltet har vært sulteforet og nå så sitt snitt til å få satt i gang sine prosjekter, som mange av søkerne ellers ikke har mulighet til å selvfinansierte. Det viser at arkiver og museer ser at bevaring av privatarkivene er viktig for å sikre en helhetlig samfunnsdokumentasjon og at det er et økt ønske om å ta vare på mer av dette materialet for fremtiden, sier Kjetil Landrog, generalsekretær i Arkivforbundet. Arkivforbundet er en interesseorganisasjon som har som formål å fremme vern og formidling av privat og kommunalt arkivmateriale, og å heve den arkivfaglige kompetansen.

Kjetil Landrog,
generalsekretær i
Arkivforbundet.
FOTO: WIKIMEDIA COMMONS

BEVARING AVHENGIG AV ILDSJELER

Det er ikke lovpålagt å bevare privatarkiver i dag, og 70 prosent av det materialet som finnes ligger utenfor Arkivverkets depoter. Det fører til at mange viktige arkiver risikerer å gå tapt, og at bevaringen avhenger av ildsjeler som ser verdien av å ta vare på organisasjonen eller bedriftens historie for ettertiden. I et lite korps med begrenset økonomi, eller ved en bedriftskonkurs, kan dette lett bli prioritert bort.

– Vi ser for eksempel at det i Norges Golf forbund er ildsjeler som har sørget for at arkivene og historien til organisasjonen har blitt tatt vare på for ettertiden. I mer foreldredrevne organisasjoner med hyppige utskiftninger, som for eksempel et korps, kan bevaring og lagring være mer utfordrende å få til, sier Landrog.

Han mener at en vei å gå for å få på plass bedre bevaringsrutiner, er at de kommunale arkivene får til et samarbeid med lokale organisasjoner og bedrifter.

– Da kan for eksempel de kommunale arkiv-institusjonene tilby kurs, opplæring og veiledning i hva som er viktig å ta vare på og hvordan de skal gjøre det. Det vil også bidra til at flere av organisasjonene blir bevisste på å ta vare på viktig materiale som de selv skaper i nåtid. Noe av det vi i Arkivforbundet ønsker er at arkivloven får sterkere forpliktelser på å ta vare på viktig privatarkivmateriale.

EKSTRA KRITISK FOR DIGITALT ARKIVMATERIALE

Landrog sier det er særlig kritisk til med bevaring av alt det digitalt skapte arkivmaterialet i private organisasjoner og bedrifter.

arkiver

ILLUSTRASJONSFOTO: COLOURBOX

– Her er veldig mye borte, for eksempel gamle e-poster fra 80- og 90-tallet. Det er også en myte at gamle hjemmesider og annet som har vært på nettet fortsatt er tilgjengelig. Dokumenter må også oppdateres jevnlig, og store deler ligger på lagringsmedier med begrenset levetid, sier Landrog.

Han fortsetter med å fortelle bakgrunnen for at det ikke er enkle løsninger for å ta vare på denne typen materiale.

– For å ta vare på mer digitalt skapt materiale, trenger en å ha både utstyr og kompetanse til å håndtere dette. Når dette ikke blir godt nok tatt vare på vil det få en konsekvens når historien om vår samtid skal skrives. Mye audiovisuelt materiale, som lyd, bilder og film, risikerer også å gå tapt. Vi vet for eksempel at det er filmer som har blitt stumfilmer fordi lydsporet har smuldret bort på grunn av for dårlig bevaring.

KAN SE MOT ANDRE STØTTEORDNINGER

Blant de over 100 institusjonene som søkte støtte til sine bevaringsprosjekter før jul var det mange som fikk avslag. Landrog tror det er mulig å også se mot private støtteordninger for å få gjennomført denne type prosjekter.

– Jeg vet at for eksempel Jugdenstilsenteret i Ålesund har fått støtte fra Olav Thon Stiftelsen til prosjekter, og at Munchmuseet har fått støtte fra Bergersenstiftelsen. Å søke ulike stiftelser og få til et langvarig samarbeid er noe også arkivmiljøet kan prøve å få til, sier Landrog.

Fremover skal Arkivforbundet jobbe for at enda flere privatarkiv blir bevart, og at det skal bli enklere å gjøre det. Landrog ser blant annet med spenning mot den nye arkivutredningen som er klar i mars 2019. Et arkivlovutvalg, som ble satt ned høsten 2017, skal jobbe med dette. De skal blant annet se på bevaringsarbeidet som blir gjort på privatarkivfeltet.

– Jeg opplever at de er veldig opptatt av å snakke med interesseorganisasjoner og lytte til hva de har å si. Arkivforbundet bruker også mye tid på å møte politikere og benytter seg da av sine medlemsorganisasjoner for å gjøre materialet mer nært de ulike partiene. Eksempel-

Bildet er tatt hos Arbeiderbevegelsens arkiv- og bibliotek, et av Arkivforbundets medlemmer.

vis hadde Arkivforbundet med sitt medlem Arbeiderbevegelsens arkiv- og bibliotek da vi møtte SV etter valget. Misjons- og diakoniarkivet da vi møtte KrF, sier Landrog.

Han forteller at målet fremover er at støtteordningen for privatarkiver skal øke, at det blir tydeligere at viktige privatarkiv blir tatt vare på og at de kommunale arkivene også får midler til å håndtere det digitale skiftet. ■ ■

VIKTIG SAMARBEID OM kvenske røtter

Siden 2015 har Slekt og Data og Norske Kveners Forbund – Ruija Kveeniliitto (NKF – RK) hatt et samarbeid.

■ IDA BERGITTE ANDERSEN HUNDVEBAKKE

Utgangspunktet for samarbeidet var et ønske om å stimulere interessen og kunnskapen for slektsforskning knyttet til de kvenske slektene i Norge. Man ønsket også å lage felles arrangementer for medlemmene av de to organisasjonene. For å få til dette ble det satt ned en arbeidsgruppe.

1000 MEDLEMMER OG TOLV LOKALLAG

NKF – RK ble stiftet i 1987. Organisasjonen har rundt 1000 medlemmer og tolv lokallag, de fleste i Troms og

Finnmark. Det er også lag på Østlandet og på Sørlandet, og i mars i år blir det stifta lokallag i Trøndelag. Formålet til organisasjonen er å arbeide for å bedre og fremme kvenenes og de finskætteses stilling. Sosialt, kulturelt og økonomisk.

– NKF opplever at stadig flere blir interessert i å grave i sine kvenske røtter. For å bli trygg på sin egen identitet, er det viktig å vite om sin bakgrunn. Særlig viktig tror jeg det er for den eller de som tilhører en etnisk minoritet. Når man er en minoritet, er det et større behov for å tilhøre et fellesskap enn når man tilhører en

Det var mulig å få hjelp til slektsforskning på turen til Tornedalen. ALLE FOTO: ALF E. HANSEN

Bildet er tatt i Sattajärvi hos Tornedalens Släktsforskar-förening med Nils Palovara og to av hans kvinnelige kollegaer, som ble besøkt på turen til Tornedalen.

majoritet. Da er det å vite hvor man kommer fra viktig. Ballasten fra sine forfedre og formødre er viktig å ha med seg i sin egen framtid, sier Trygg Jakola i NKF – R.K. Han er også medlem av arbeidsgruppa.

KOMPETANSE OG KUNNSKAP

Samarbeidet er viktig for å dra veksler mellom den kompetanse som finnes i Slekt og Data når det gjelder kilder og metodikk knyttet til slektsforskning, og kunnskapen som NKF – R.K. innehar når det gjelder kvenslekter og kvenenes historie i Norge. Dette er i tråd med Slekt og Datas målsetting om å skape møteplasser, hvor folk kan dele kunnskap og erfaring om sine forfedre. Samt få hjelp i arbeidet med egen slekt.

STERK OPPLEVELSE I PAJALA

Til nå har det blitt arrangert to felles arrangementer for de to organisasjonene, med stor suksess.

Sommeren 2017 var det tur til Tornedalen, der flere steder på finsk og svensk side av grenseelven ble besøkt. Det var 38 deltakere fra Troms og Finnmark i tillegg til Øst- og Vestlandet.

– Flere av dem som deltok oppdaget felles slektsgrener og har hatt kontakt senere. På turen besøkte vi blant annet Nils Pallovara, en slektsforsker som bor like utenfor Pajala. Han påviste mange av deltakernes slektsgrener i området. Blant annet var det en som fikk navn og telefonnummer til et søskenbarn han tidligere ikke kjente til. Han ringte henne og tilfældighetene ville det slik at hun var på vei i retning av Pajala, dit vi også var på tur. De traff hverandre og hun ble med oss i bussen tilbake til der hun bodde. Det ble en sterk opplevelse for søskenbarna, men også for oss andre, sier Bente Nordhagen. Hun sitter i arbeidsgruppa og i Slekt og Datas styre.

BIBLIOTEKBESØK

På programmet stod også et besøk hos Nordkalottbiblioteket i Övertorneå. Her finnes en unik samling av både eldre og nyutgitt litteratur, slektsmateriale, arkivmateriale, lydband og presseklipp fra nordområdene. Det ble i tillegg møte med andre organisasjoner underveis, blant annet med en representant fra Svenska Tornedalingars Riksförbund.

NYTTIG KILDE TIL KVENSKE RØTTER

Underveis i turen kom de over graven til Erik Wahlberg, også kalt Kallioisen Errki, i Övertorneå. Han hadde doktorgrad i finsk-ugriske språk ved Uppsala universitet og var en av pioner i stedsnavns- og slektsforskning i Tornedalen, både på svensk og finsk side av elva.

Turfølget til Tornedalen, forevige foran monumentet av Eero Mäntyranta i Pello.

Matarengi Forskarförening og HaparandaTornio Släktforskarförening har valgt å legge ut hans etterlatte materiale på www.erikwahlberg.se. Her kan abonnenter på nettsiden få tilgang til mer enn 10 000 sider med slektsforskningsmateriale, som dekker tidsrommet 1600-til slutten av 1800-tallet. Dette er en nyttig kilde for de med kvenske røtter.

HELGESEMINAR I TROMSØ

Høsten 2017 fant det neste storesamarbeidsarrangementet sted; et helgeseminar i slektsforskning på kvenske slekter i Tromsø. Nesten 40 personer deltok, fra hele landet og fra Sverige.

Fremover er det planlagt flere felles aktiviteter. I løpet av de neste par årene blir det arrangert et nytt helgeseminar i slektsforskning på kvenske slekter. Det er i tillegg et ønske om å gjenta turen til Tornedalen.

– Vi ønsker også å få til en diskusjonsgruppe i Slektsforum, der medlemmer kan dele funn og spørsmål, sier Nordhagen. ■ ■

Bli med på våre aktiviteter

Gjennom medlemskapet ditt i Slekt og Data kan du få hjelp med slektsforskningen din, delta på spennende kurs og høre interessante foredrag. Og mye mer.

■ IDA BERGITTE ANDERSEN HUNDVEBAKKE

Slekt og Datas distrikts- og lokallag arrangerer over 1000 aktiviteter årlig. Disse foregår over hele landet og er åpne for alle medlemmer. Vi vil i denne artikkelen presentere noen av aktivitetene vi tilbyr. Ønsker du å se når og hvor noe skjer? Da kan du ta en kikk på kalenderen på nettsidene våre slektogdata.no.

MEDLEMSMØTER

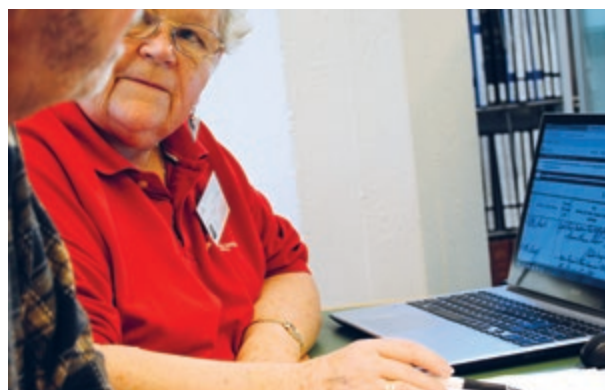
På medlemsmøtene kan du møte andre med samme interesse som deg, enten du er nybegynner eller mer erfaren. Mange av møtene har et bestemt tema for kvelden og ofte et foredrag om dette.

SLEKTSHJELP

Vi tilbyr slektsforskerhjelp på en rekke arkiver og biblioteker over hele landet. Blant annet har vi et samarbeid med Arkivverket, og tilbyr slekts hjelp på Riksarkivet og statsarkivene.

☑ MÅ JEG VÆRE GOD PÅ DATA FOR Å DELTA PÅ AKTIVITETENE?

Det trenger du ikke. Det holder at du har en datamaskin og vet hvordan du kommer deg på Internett. Det viktigste er at du er interessert i slektsforskning og motivert for å lære mer.

Slekt og Data tilbyr blant annet slektsforskerhjelp på Riksarkivet i Oslo.

KURS

Vil du starte med slektsforskning? Eller kanskje du ønsker å bli bedre til å lese gotisk skrift? Dette er bare to av kursene som arrangeres av våre lag. Som medlem får du som regel rabattert pris på våre kurs.

SLEKTSFORSKERGRUPPER

Mange lag har møteplasser for dem som ønsker å slektsforske sammen med andre. Her kan du få gode tips og råd på veien av andre slektsforskere. Kanskje du også får knekt en slektsnøtt eller to?

GRUPPER FOR BRUKERE AV ULIKE SLEKTSPROGRAM

Over hele landet har vi grupper for personer som bruker de ulike slektsprogrammene. Blant annet Brothers Keeper, Legacy, Reunion og MyHeritage. Her hjelper man hverandre og blir oppdatert på nyheter og endringer i programmene.

Visste du at Slekt og Data har en **egen nettbutikk**, der vi selger en rekke **nedlastbare produkter** til medlemspris?

Nettbutikken finner du på slektogdata.no/nb/butikk

300301614 ALAIN

ArkivDigital är Sveriges ledande leverantör av historiskt källmaterial via internet. Våra kunder är historiker, släkt- och hembygdsvetare och andra som vill studera källorna i original. Bolaget grundades 2005 och har i dag ca 35 anställda och 370 aktieägare.

Returadresse:
Slekt og Data
Øvre Slottsgate 2B
NO-0157 Oslo

Embla Familie og Slekt

Versjon 10

embla.no

Historisk tidslinjekart

Ditt familiekart

Følg den historiske reisen

Utforsk folk og steder

TILBUD

990 kr

for hele pakken

Inkluderer

Versjon 10

Versjon 9

1 års medlemskap i Norsk Familiehistorie

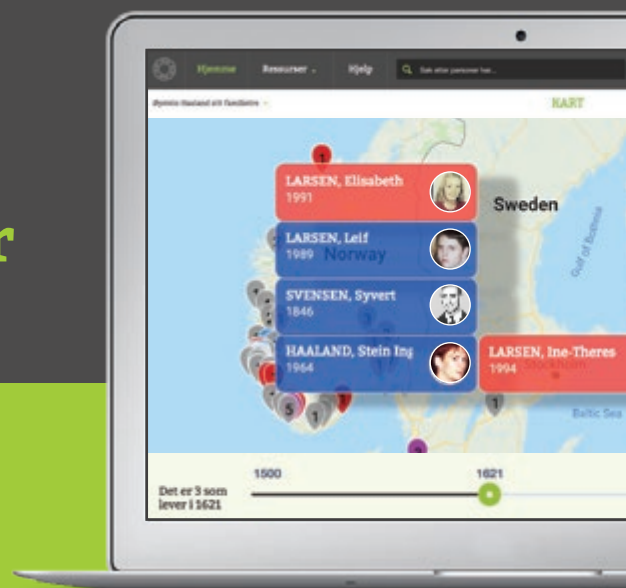
990 kr

GRATIS

GRATIS

Bruk denne linken for å benytte deg av tilbudet: www.embla.no/slektogdata

Normal pris 1290 kr

Din bokhylle

Meget enkelt å starte

Artistisk tre

Det eneste i verden

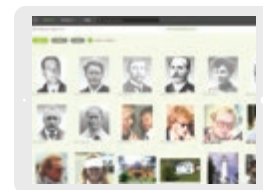
Embla anesirkel

Full oversikt

Kjempegod oversikt

som i versjon 9

Familiealbum

Del minnene med andre

Embla Familie og Slekt er et tradisjonelt slektsprogram, familie- og minnealbum. Det er ingen som har holdt på så lenge som oss. Gjennom de siste 21 år har vi gitt norske slektsgranskere et godt og enkelt dataprogram for å holde orden på familietreet med personer, historier, bilder, kilder og mye mer. Vi jobber for at du og alle andre som driver med slektsgranskning i Norge skal kunne bruke gode dataprogram i vårt eget språk utviklet av norsk firma med tradisjoner. Versjon 10 kan brukes på Mac, iPad, Android nettbrett, Linux og selvfølgelig også Windows.